

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

GOD. XXIX.

KOLOVOZ 1933.

BROJ 8.

DR. TRGOVČEVIĆ LUKA

ZAGREB

JADOVNO U VELEBITU

Po prirodnim krasotama naš Velebit zauzima među svima planinama jedno od prvih mesta za planinarske izlete. Ne samo planinar, oduševljen za raskošnu romantiku prirode, koja je ovdje prosula svoje darove obilnom šakom, već i stručnjak prirodnjak ima obilje prilike da promatra osebujnosti prirode na polju geološkom, florističkom i faunističkom. Teško je reći koja je turistička partija u Velebitu ljepša, ugodnija i udobnija. Kudgod zađeš u Velebit s ličke strane, s koje je vegetacija bujna, ne možeš se odlučiti koja je partija ljepša, jer jedna je ljepša od druge.

Dosad je »Visočica« (1619 m) odnijela prvenstvo u planinskim izletima. Ona je za izlet najpodesnija. S nje su divni vidici prema ličkoj vispoljani i prema moru, ona je baza za izlete po južnom i sjevero zapadnom Velebitu, osobito otkako je sagrađen na njoj (1930.) planinarski dom.

Uza sve to želio bih da skrenem pažnju našim planinarima na jedan manje poznati izlet velebitske turistike, a to je »Jadovno« (820 m) u Velebitu sa izletima u prekrasne dijelove njegove. Taj izlet spada u laku turistiku te ga mogu izvesti dame, djeca i ljudi poodmakle dobi, koji nisu vični turističkim naporima.

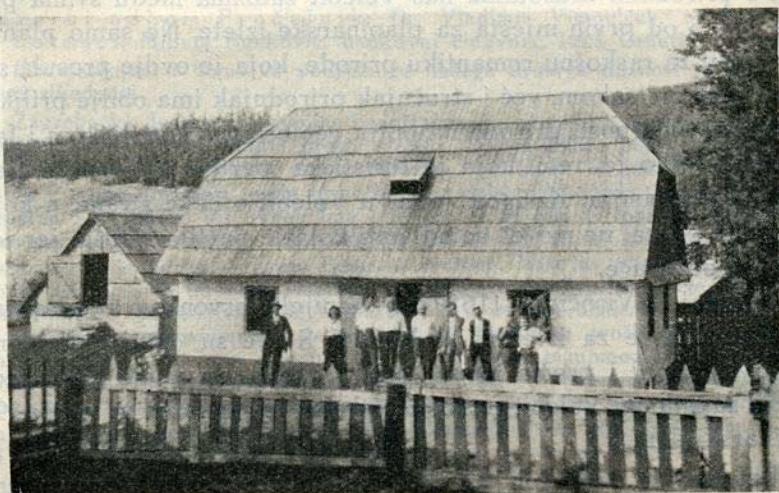
Jadovno je velebitski zaselak više sela Trnovca na lijepom proplanku, otvorenom s južne strane, opasanom s južno-zapadne strane Sklopićem, Metlačkim Razvršjem, Podvikačom, Metlom i Jadičevcem, a sa sjeverne strane ograncima Velebita.

To je moje omiljelo izletište kroz više od 30 godina. Tamo sam proživio najljepše časove u svom životu. Vazda sam se sa neopisivim dojmovima vraćao iz onog dijela Velebita. Kao prirodnjak od zanata nalazio sam tamo svaki put nove pobude za promatranje raznih biologičkih pojava, a geološke prilike onoga kraja tako su instruktivne kao ni u jednom drugom dijelu Velebita. Želja mi je zbog toga, kako rekoh, da skrenem pažnju planinara i prijatelja prirodnih ljepota na ovaj dio Velebita. Koliko mi je poznato ostali dijelovi Velebita već su prilično u

turističkom pogledu opisani i istaknuti, samo je Jadovno sa svojim okolišem ostalo zaboravljeno.

Planinsko seoce Jadovno udaljeno je prema zapadu od Gospića 14 km. Do Trnovca je 10 km cestom ili preko »bara« 8 km, a od Trnovca može se cestom kolima ili poprečacem pješke pokraj kapelice Majke Božje od sedam žalosti na Jadovno (oko 3 km). Ima u svemu na Jadovnom desetak kućica planinskih i nešto trnovačkih stanova za čuvare blaga.

Tu je posjed s kućom g. Čaćića Ivana, nadlugaru u penziji. Ovu kuću okrstio sam hotelom. I kućice ostalih seljaka — Žarkovića i Novačića — spremne su da prime strance. Razumije se sve uz nevjerljivo

Kuća nadlugara Čaćića na Jadovnu

nisku cijenu, a podvoren si varenikom, putrom, kiselinom i palentom. Proplanak Jadovno obasiže lijep prostor s njivama, na kojima siju ječam i raž, a sade i krumpir, samo smeta opora klima. Na tom prostoru ima i dobrih »bara« livada, koje Ličanin osobito cjeni. Na toj vispoljani ima i dobre žive vode. »S t o j a n o v o v r e l o« daje kroz svu godinu obilno pitke gorske vode (u ljetno vrijeme temperatura je 9—10° C). U neposrednoj blizini toga vrela uz posjed Čaćića također je vrelo.

Uz zaselak Jadovno prislanja se lijepa gorska uvala »Okrugli Dolac« sa nekoliko kućica i taj čini sa Jadovnim jednu cjelinu.

Najbolji centar za planinarske izlete sa Jadovna jest kuća nadlugaru Čaćića. Tu se može dobiti konačište za 5—6 osoba, a ako je više družine, onda će nekoji i na sjeniku prospavati, pa u zoru put pod

noge pa u Velebit, okrijepivši se naravno prije topлом ovčjom varenikom ili hladnom kiselinom.

O ljubaznosti i susretljivosti domaćina i vrijedne njegove domaće i svih onih gorštaka toga dragog seoca suvišno je govoriti. U svemu su na ruku, daju mlijeka, sira, maslaca, kiseline uz najmanju cijenu i raduju se da im netko dođe u pohode. I odlična gorska lička »la ja« može se po naručbi dobiti, a ove je godine s ražnja 8—10 dinara po kilogramu.

Užitak je provesti u ljetnje vrijeme na Jadovnu. Ljetne noći su jedinstvene. Čim sunce zađe za Grgin brije, dobro je da obučeš kaput, a ako bura žešće zazviždi, onda ćeš imati rijedak užitak. Prolazeći jaka bura kroz gustu omorikovu i bukovu šumu na bilu Metlačkog

Na Podvikači pod Metlom

Razvršja proizvodi čarobne akorde, pa ti se čini kao da negdje u daljini bruje ogromne orgulje. Ni majstor naš Dugan ne bi bolje dočarao na instrumentu one vilinske akorde. Užitak taj treba doživjeti, to se ne da opisati.

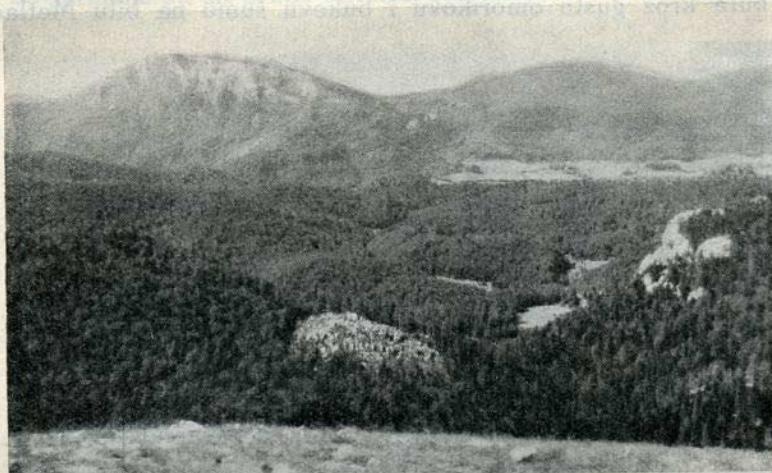
Prije nego pređem na velebitska izletišta sa Jadovna, ne će biti na odmet da kažem, što mi je pokojni prota Joco Bogdanović, paroh iz Divosela, rekao o etimologiji naziva Jadovno. On je bio dugogodišnji uvaženi i zaslužni sabираč narodnog jezičnog blaga za akademijski rječnik, pa sam držao da je on kompetentan da nešto o tom kaže.

Na moj upit odakle bi potjecala ta riječ Jadovno, odgovori mi ukratko, pa od »ja d n o«. Uzalud sam mu dokazivao, da otuda ne može taj naziv doći s razloga što su ljudi taj gorski proplanak naselili zbog toga, jer tamo imadu u obilju i gore (šume) i vode, a gdje Ličanin toga ima, tu nema jada.

Nije primio ni moje uvjeravanje o tom, da bi taj naziv mogao potjecati od biljke jadica, koje tamo mnogo imade.

Sa Jadovnog ima više divnih i poučnih planinarskih partija. Među najljepše spada izlet na Metlu (1282 m), pa odavle na Oštarije ličke i Kubus sa izgledom na more i otoke, zatim u Dabre (Crni, Ravni i Došen Dabar). Kroz gustu šumu vodi položit put s Jadovna preko Podvikače na Metlu, na koju se može polagano stići za $1\frac{1}{2}$ —2 sata.

Odarve s Metle pruža se lijep izgled na ogranke Velebita sve do mora. S Metle se može za 1 sat doći ispod veličanstvenog Pilipovog kuka na Oštarije ličke. To gorsko seoce sa župnom crkvom leži na

Pogled s Metle prema Oštarijskom polju

prometnoj cesti Gospić—Karlobag u visini nešto preko 900 m. Odavle se može produžiti put kroz divlju krševitu romantiku do Dabara velebitskih.

Drugi izlet sa Jadovna to su »Smrčevi doci« i tamo dalje prema Šatorini i Štirovači. Taj izlet vodi šumskom cestom ispod Jadićevca i Grgina brijege preko Blatina. Cesta sa laganim usponom kroz gustu šumu, nasuta hauptdolomitom velebitskim, ima prednosti pred drugim cestama zbog osobitog toga materijala, da po njoj mogu saobraćati i automobili. Danas je ta cesta valjda već izgrađena sa Jadovna sve do Štirovače. Usput sa Jadovna susreću se prekrasne partie gorske livade Murajnovica i Čovnica sa gorskim vrelom, pa Grgin brijege, Lisina, Blatine i Kalanjeva ruja, a iza toga su Smrčevi Doci. Prije mnoga godina bila je tu bujna smrekova šuma, a sada je sav prostor obrastao malinom i Epilobiumom, a ima dosta i otrovne Atrope beladone (velebilja).

Boravak na Jadavnom i izleti iz njega u Velebit su jedinstveni i ja mislim, da im u lakoj turistici nema premca.

Profesor Koh, naš najbolji poznavač Velebita, izradio je geološku kartu njegovu i ta je baš u tom dijelu veoma poučna. Tu se izmjenjuju slojevi počevši od karbonskih pješčenjaka i konglomerata pa slojevi triasa, jure i krede. U Grginom briještu ima aluminijeve rudače — boksita ili vracita, kako ga je Tučan okrstio po Vracama kod Gračaca.

Flora je u ovom kraju bujna. Ne treba da poimence spominjem bilje, dosta je da spomenem, da tamo preko vrha Metle živi osebujan grm *Sibiraea croatica*, koja u još jednoj vrsti ovog roda živi samo na

Pod vrhom Metle (1282 m.)

gori Altaju u Aziji. Nju je s uspjehom prenio i presadio u naš botanički vrt naš zasluzni botaničar prof. Vale Vouk.

U faunističkom smjeru zaprema Velebit izuzetno mjesto. Zbog toga je Velebit davno već privukao pažnju zoologa, pa su naročito reptili velebitski u posebnim monografijama obrađeni, dakako u stranoj literaturi, jer naši stručnjaci nisu imali pomoći da to obrade. Sramota je naša, da peštanski zoološki muzej ima sa Badnja u Velebitu zelembaća u dužini od 120 cm, dakle kao mali krokodil, a naš ga muzej u Zagrebu nema.

Velebit obiluje mnogim endemičkim vrstama životinja iz roda kukaca i puževa, a velebitske spilje sa spiljskim kukcima *Propus*, *Anophthalmus* itd. Naš prerano umrli komičar Arnošt Grund sabrao je u ovom dijelu Velebita skupocjenu kolekciju leptira, a naročito ovdje žive u velikoj množini po vršcima Velebita rijetki i lijepi *Parnasius Apolo*.

NEKOJE PEĆINE ZAGREBAČKE I SAMOBORSKE GORE

Prirodni razvoj pećina ili spilja uvjetovan je u pretežnoj česti na gorja vapnenačkog sastava. Samo jedan neznatni dio pećina dolazi u eruptivnom i ostalom kamenju, pa su takve pećine dosta rijetka pojava u prirodi. Takva je pećina Fingalova spilja na otoku Staffi u Engleskoj, pa t. zv. »pećina od sira« (Käsgrote) kod Bertricha u Eifel gorju u Njemačkoj, a uz ove ima još i drugih sličnih pećina. Obje ove pećine nalaze se u eruptivnom kamenju zvanom bazalt, pa je u onoj prvoj bazalt izlučen iz lave u obliku visokih pravilnih prizma, dok je kod ove potonje izlučen u krugljama poput sira Eidamerra, po čemu je i dobila svoje ime. Ove pećine nemaju siga, jer eruptivno kamenje po svom sastavu nema vapnenaca, nego su mu glavna sastojina razni spojevi s kremičnom kiselinom. S toga razloga stvaraju se u takvima spiljama u mjesto siga razni kristali, po kojima zovemo takove pećine »kristalnim«.

Daleko veći broj pećina je u vapnenačkom kamenju t. j. u vapnencima i dolomitima. No i tu vladaju stanoviti prirodni uvjeti za stvaranje pećina obzirom na samu vapnenačku masu. Vapnenačko kamenje naših gora je morska taložina, koju su iza sebe ostavila razna mora, što su u razno razvojno doba naše zemlje pokrivala stanovite površine. Ta su mora ostavila taloge iz kojih su kasnije nakon što su nestala istaložili vapnenci i dolomiti. One neposredne taložine uz obalu redovno su gromadasta sastava, t. j. one su saставljene od krhotina kamenja nekadanj stare obale, koje je materijal kasnije slijepljjen prirodnim zamazom, pa tako nastalo kamenje označujemo imenom *kršnici* ili *breccie*. Kako su u razvoju naše zemlje nastupala i topla mora, u kojima živu koralji grebenasi, to nalazimo često *grebenasti vapnenaci*, koji su djelo kolonija koralja, a kako oni žive blizu obala, to možemo prema nastupu takvog koraljnog grebena zaključivati i na nedaleku obalu starog mora. Obje ove spomenute taložine nemaju slojanja, pa ih se po tome može lako lučiti od ostalih vapnenaca, koji nastupaju u slojevima.

Uslojeno vapnenačko kamenje možemo lučiti u *debelo* i *tanko slojeno*, kod onih je prvih trajanje taloženja morskog bilo duljeg perioda, dok je kod tanko uslojenog kamenja period taloženja bio kraći. Rezultat prvog bio je, da je nakon svakog perioda nastao debelo sloj, iza kojega je slijedio period mirovanja, a iza njeg opet period taloženja sloja iste a često i veće debeljine od onog prvog. U drugom slučaju period taloženja je bio kratak, pa je rezultirao

tanki sloj, a nakon perioda mirovanja slijedio je tanki sloj, pa se debljina slojeva u takvom slojnom kompleksu redovno međusobno podudara.

Naslage vapnenačkog kamenja, koje izgrađuju u pretežnoj česti trupinu stanovitog gorskog sistema, daju tome gorju zasebno obilježje, koje se bitno razlikuje od gorskih sistema, što su izgrađeni u pretežnoj česti od eruptivnog i kristaliničnog kamenja. To obilježje vapnenačkog gorja sastoji se od stanovitih površinskih i dubljinskih pojava, koje se očituju u riječi «k r š».

Mi takva gorja označujemo krškim, na pr. Dinarski gorski sistem, a kako su ona u pretežnoj svojoj česti sastavljena od samog vapnenačkog kamenja, koje često ide u debljinu do 1000 metara i više, to takvi krš nazivljemo *duboki ili holo krš*.

Duboki krš domovina je dobro razvijenih spilja ili pećina, koje postizavaju znatne dimenzije, a kako su te spilje u vapnenačkom kamenju, to su one redovno urešene najraznoličnjim oblicima sige. Sige su onaj faktor, koji pećinama krša daje posebno obilježje, one im daju onaj čar i onu veličanstvenost, da to carstvo tmine kraj naših svjetiljaka oživi čarobnim podzemnim životom, gdje i opet dolazimo do spoznaje o velikoj i moćnoj sili Prirode.

Ima gorskih sistema, u kojima u njihovoј izgradnji dolazi vapnenačko kamenje u podređenom raširenju, t. j. glavna je gorska masa izgrađena od eruptivnog ili od kristaliničnog kamenja, raznih pješčenjaka, laporanog i pijesaka, a vapnenačko kamenje dolazi taloženo na starijem kristaliničnom kamenju, u obliku većih ili manjih raširenja. Debljina toga vapnenačkog kamenja često je samo nekoliko metara, a može postići debljinu i nekoliko desetaka metara. I u tom kamenju dolazi do stvaranja raznih nadzemnih i podzemnih morfoloških oblika, no nikada ne u onoj mjeri kao u dubokom kršu. Mi ovaj krš za razliku od dubokoga nazivljemo *plitki ili mezo krš*. Značajno je za plitki krš, da u njem krški oblici nisu razvijeni svi na jednom području, nego se redovno događa, da je u jednom području razvijen samo jedan oblik, na pr. ponikve, u drugom pak nalazimo škrape i spilje, a svagda su ti oblici tek djelomično razvijeni.

Stoga je u plitkom kršu razvoj spilja neznatan, jer uslijed ograničenosti vapnenačkog materijala ograničen je i razvoj spilja. Imaju slučajeva, gdje i u plitkom kršu može doći do jačeg razvoja spilja, ako je vapnenačka masa razvijena u većim dimenzijama, kako je to slučaj u moravskom kršu, gdje se naalzi glasovita spilja Macoha.

Za razvoj spilja u dubokom kao i u plitkom kršu od važnosti je, da je vapnenačko kamenje razvijeno u obliku debelo uslojenog kamenja, jer u tanko uslojenom kamenju teže dolazi do stvaranja

većih pećina, jer se tanki uslojeni vapnenci lako urušavaju te zatravaju podzemne hodnike, iz kojih bi mogle nastati veće spilje.

U plitki krš spadaju i dijelovi Zagrebačke i Samoborske gore, u kojima su razvijeni vapnenci i dolomiti, jer ovi nastupaju tek podređeno, a glavnu masu gorskoga stupa sačinjavaju na pr. kod Zagrebačke gore zeleni škriljevci, kredni pješčenjaci uz razne druge starije škriljeve, a u Samoborskoj gori karbonski škriljevi, konglomerati i pješčenjaci. Istina je doduše, da u Samoborskoj gori površinski prevladavaju dolomiti, no oni su samo pokrov onom starijem masivu, koji se ispod njih nalazi. Kako je vapnenačko kamenje u pojedinim područjima Zagrebačke i Samoborske gore u svom razvoju ograničeno, nužna je posljedica, da i spilje, koje se u njemu nalaze, ne mogu biti od jačega razvoja, pa su to redovno tek kratki hodnici ili oštре prostorije, koje s prestankom vapnenačke mase prestaju, ograničivši svoj razvoj na razvoj vapnenačke mase.

Uz ograničenost prostora vlada redovno u njima i ograničenost u razvoju tvorevina siga, pa su neke od njih bez tih tvorevina, a neke su urešene sigama no bez jačega razvoja. Razvoj sige u nekoj pećini zavisan je od raznih faktora, u prvom redu od debljine vapnenačke mase u stropu pećine, zatim od vlage i promaje, pa se često događa, da su ti faktori u istoj spilji na raznim mjestima različni, uslijed česa se u jednom dijelu spilje stvaraju sige, dok ih u drugom dijelu nema. Što vrijedi za jednu spilju, vrijedi još više za dvije razne spilje, u kojima su ti faktori vrlo različni.

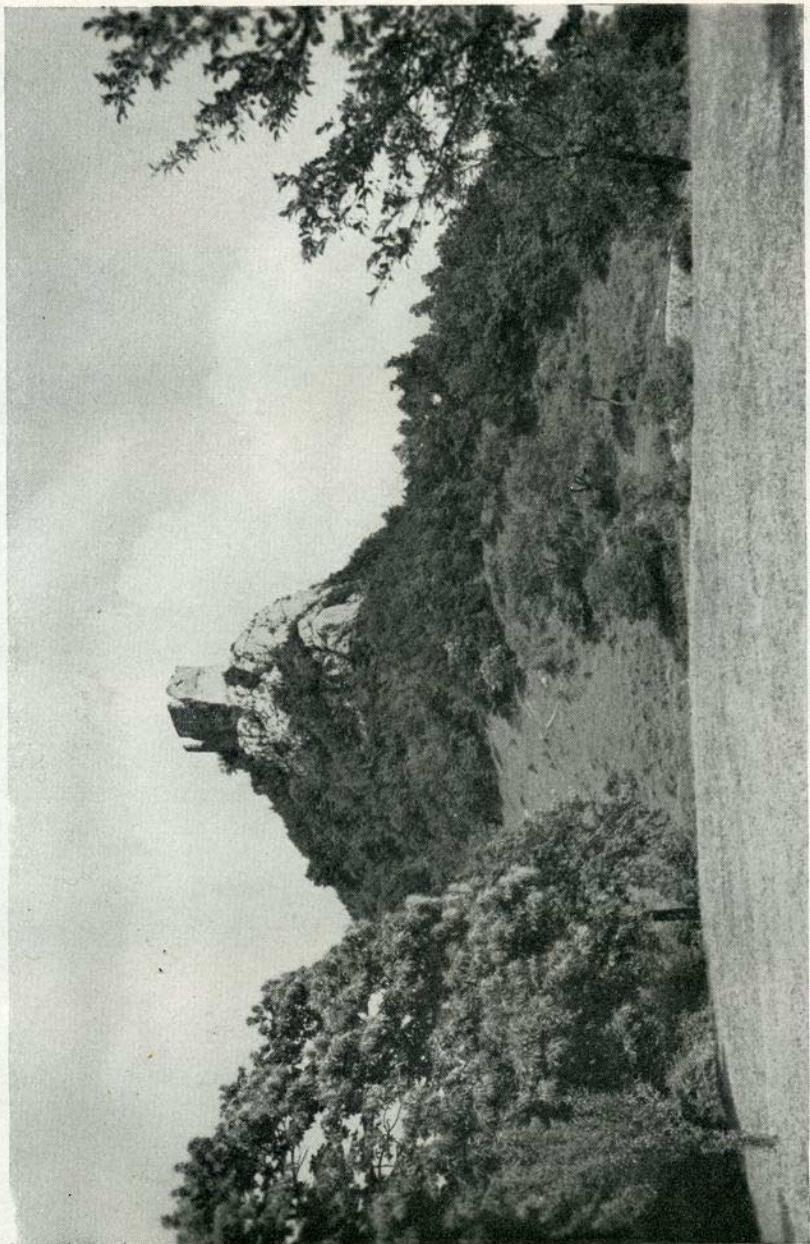
Pećine Zagrebačke i Samoborske gore dolaze u vapnenačkom kamenju razne geološke starosti, pa ih nalazimo razvijene od najstarijih vapnenaca karbona, triasa, krede, tercijera do diluvijalnih sedra u Samoborskoj gori.

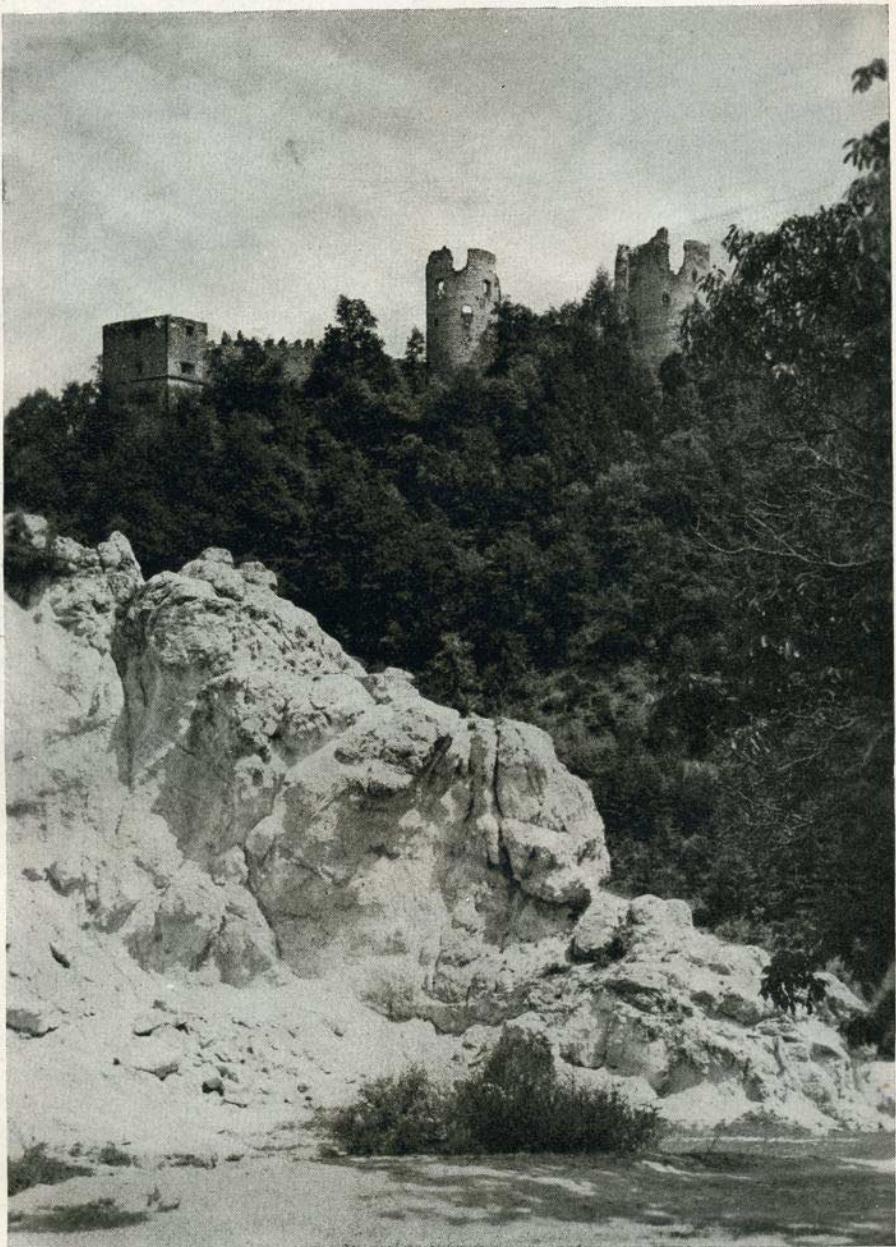
1. Pećine Zagrebačke gore.

Kako je centralna trupina Zagrebačke gore izgrađena od raznih kristaliničnih škriljevaca, to vapnenačko kamenje dolazi razvijeno u području gore u djelomično suvislim, a djelomično nesuvislim zonama, čas u debljim, čas u tanjim naslagama, pa od debljine ovih naslaga zavisi i razvoj pojedinih pećina. Slojevi vapnenačkog kamenja Zagrebačke gore teku redovno uporedo s uzdužnom osi gore, pa su prema tomu redovno uskog razvoja u širinu, dok u duljinu teku manje više duž cijele uzdužne gorske osi. Kako se spilje gotovo pravilno razvijaju okomito na smjer slijeda slojeva, to je nužna posljedica u ovom slučaju, da će sve te spilje biti vrlo kratke i manjkavo razvijene. Mi ćemo se u toku našeg razmatranja o tome osvjedočiti.

Foto: Vladimir Novak

GRAD OKIĆ

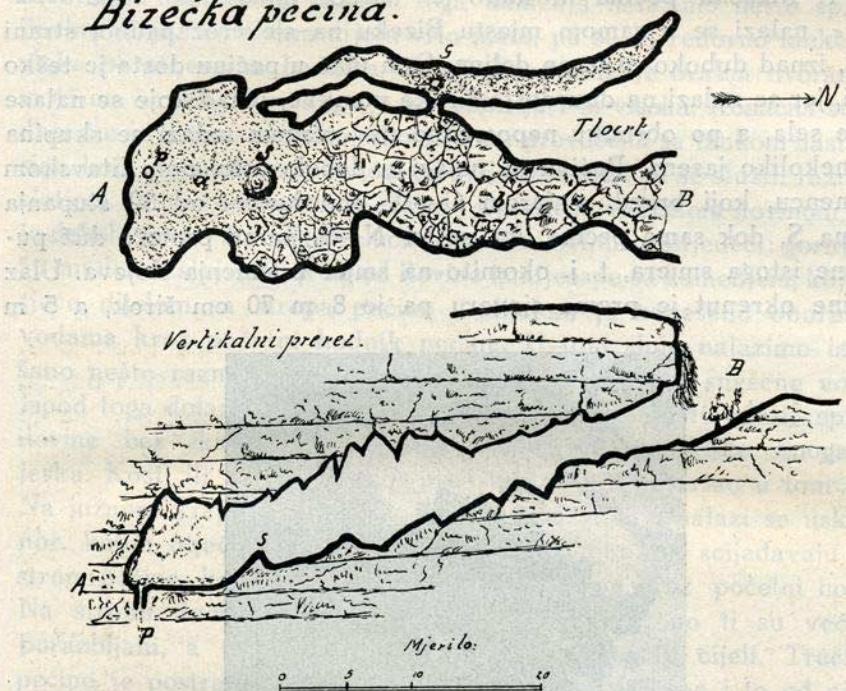

GRAD SAMOBOR

Foto: Vladimir Novak

Bizečka pećina.

Shematični tlocrt i presjek Bizečke pećine. P = ponor, a = naslaga spiljske ilovine, b = kameni blokovii kršlje, S = kameni stup prevučen sigom, G = gomila guana od šišmiša.

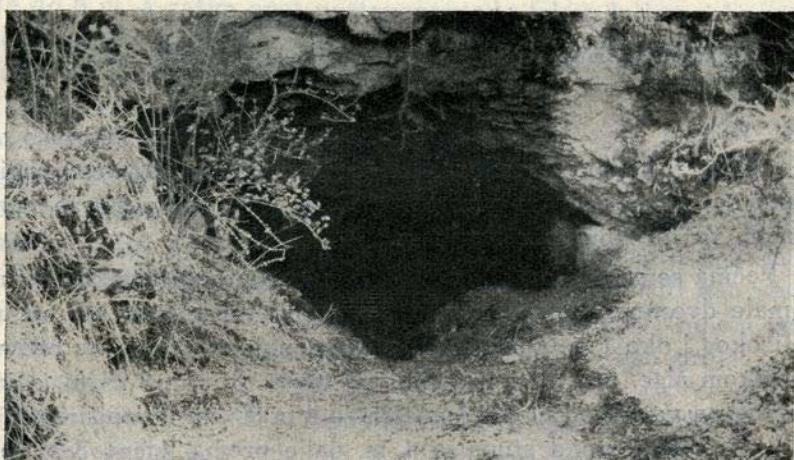

Foto: Dr. J. Poljak
Ulaz u Bizečku pećinu.

1. Bizečka pećina ili kako je narod tamo još zove »Izvir«, nalazi se u samom mjestu Bizeku na sjeverozapadnoj strani sela, iznad duboko urezane doline. Sam ulaz u pećinu dosta je teško naći, jer se nalazi na dnu dosta široke ponikve, iznad koje se nalaze kuće sela, a po obronku neposredno nad ulazom nalazi se skupina od nekoliko jasena. Pećina se nalazi u debelo uslojenom litavskom vapnencu, koji brazdi smjerom O—W. pod kutom od 30 stupanja prema S, dok sama pećina ima smjer N—S, pa se proteže duž pušotine istoga smjera, t. j. okomito na smjer brazdenja slojeva. Ulaz pećine okrenut je prema sjeveru pa je 8 m 70 cm širok, a 5 m

Foto: Dr. J. Poljak.

Skupina šišmiša na stropu postranog rukava Bizečke pećine

visok. Početni silaz dosta je strm i težak, jer se prelazi preko vlažne stijene, a kasnije je silaz lakši, jer se pećina laganim nagibom spušta sve do pred sam svršetak pećine, gdje je tlo posve ravno i mekano, jer je ispunjeno ilovinom.

Pećina se sastoji od tri dijela i to od početnog oširokog hodnika, od male dvorane i postranog hodnika. Početni hodnik ide od ulaza do širokog i oko 1 m 60 cm visokog kamenog stupa, koji je prevučen prevlakom sige, pa mjeri u duljini od ulaza do stupa 25 m, a širina je razna pa varira od najužeg mjesta sa 4 m 80 cm do najšireg mjesta sa 11 m. Visina iznad stupa je 4 m, dalje prema izlazu 8 m, pa se suzuje na 2 m 80 cm, da se na izlazu opet uzdigne na 5 m. Taj je dio pećine pun kamenoga kršja i većih kamenih komada, koji su popadali

sa stropa hodnika, a između toga kamenja nalazimo nešto spiljske ilovine. Siga ima u tom dijelu vrlo malo, pa su to redovno tanke prevlake po stijenama hodnika. Drugi dio pećine je ovalna dvorana 13 m 45 cm široka, 18 m duga, a u sredini je 7 m visoka. Konačna stijena dvorane je gotovo okomito odlomljena i prevućena sa tankom naslagom sige, koja je onečišćena čađom od svjetla, kojim su se služili razni posjetioci. Dno ove dvorane je ravno i ispunjeno spiljskom ilovinom, koja je debela preko 2 m. Profil, učinjen kroz ilovinu je slijedeći: gornji oko 50 cm debeli sloj sastoji se od ilovine izmiješane sa kamenjem, koje potječe dijelom sa stropa pećine a dijelom je nanešeno oborinskim vodama kroz početni hodnik pećine. U tom sloju nalazimo izmiješano nešto raznih recentnih kosti, koje su također snešene vodom. Ispod toga dolazi do kamenitog dna pećine sloj gusto nabite spiljske ilovine bez ikakvih primjesina, izuzev manje uloške finoga pijeska. Kosti ili kakvih drugih preostataka nisam našao u tom sloju. Na južnom kraju dvorane tik uz konačnu stijenu nalazi se uski ponor, kojim otječu vode, što se za vrijeme oborina scijedavaju kroz strop pećine kao i one, što ulaze iz ponikve kroz početni hodnik. Na stropu dvorane nalazi se nešto stalaktita, no ti su većinom porazbijani, a samo su oni sitniji komadi ostali cijeli. Treći dio pećine je postrani hodnik, koji se odvaja od dvorane i to od njenog zapadnog kuta, gdje se dosta strmom oko 3 m visokom stepenicom uzdiže od same dvorane. Početno je ulaz uzak jedva 40 cm, pa se kasnije proširuje. Na tom je mjestu hodnik 76 cm visok, pa je dosta teško njime se provući. Dužina cijelog hodnika je 38 m, pa u glavnom imade smjer zapad—sjeverozapad, t. j. otklanja se nešto prema zapadu od smjera same pećine. Visina mu prema sredini postepeno raste do 6 m, a zatim opet postepeno pada tako, da je pri kraju oko 56 cm, odakle se naglo suzuje i završuje posve uskom pukotinom. Stijene hodnika prevućene su navlakom sige, pa i po stropu ima nekoliko većih stalaktita, no sve su te tvorevine siga onečišćene od guana šišmiša, koji su na sredini hodnika na stropu preko zime skupljeni u stotinama tako, da je sav strop ispunjen njima, pa vise jedan na drugome kao pčele u roju. Ispod njih na podu hodnika nalazi se jedan do 145 cm visoki, a oko 1 m promjera stup guana, koji je taložen kroz dugi niz godina, a mogao bi služiti kao izvrsno gnojivo. Na tome mjestu spojen je hodnik sa glavnim dijelom pećine malenim ovalnim otvorom, koji i šišmišima služi kao prolaz iz pećine i u nju.

Vode cijednice ima u hodniku na više mesta, poglavito u početku i u drugoj polovici, dok u pećini nalazimo samo u dijelu pećine, koji seže do spomenutog stupa. Postanak pećine svesti nam je na tektonske odnose, što dokazuje i pukotina, uzduž koje se

pećina razvila, pa je donji kraj duž te pukotine dublje usjeo, dok je gornji dio slabije usjeo, uslijed česa je nastala ona strmina početnog dijela pećine. Korozija pak voda cijednica kroz strop pećine doprinijela je, da se je pećina postepeno raširivala, pa što je bio jači priticaj voda cijednica, to je brže napredovao i proces rastvaranja kamenja u stropu i stranama pećine, a u vezi s time i proširivanje pećine do današnjeg njezinog opsega. Da je pećina siromašna na sigama, razlog je u prvom redu, što strop pećine nije izgrađen od jake debele naslage vapnenačkog kamenja, pa su oborinske vode na svom putu kroz vapnence stropa prošle naglo, ne otopivši dovoljnu količinu vapnenca, a uz to je otvor pećine dosta širok tako, da je u pećini bila dosta jaka promaja, koja je pospješavala naglije isparivanje kapljica vode cijednice, što je bilo razlogom, da je tvorba siga slabo ili nikako napredovala. Temperatura je u pećini u mjesecu rujnu 1929. bila 10 stupnjeva Cels.

(Nastaviće se.)

TIHORAJ JELUŠIĆ

ZAGREB

NAŠI MLADI U ALPAMA

6. Ankogel (3260 m)

U 5½ sati ostavljamo kuću te krećemo prema jugu u dolinu potoka Fallbach. Nešto više u dolini je njegov visoki slap, divno prozračno bijelo velo mili-juna kapljica; šteta da još nije u suncu. Po travnatom pobočju diže se put u zavojima nad slap na Fallboden. Ovdje smo već u suncu. Skrećemo stazom na sjever prema Schwarzhornskim jezerima. Do jezera ne idemo, već se prije njih dižemo preko točila i snježišta na greben. To je već istočno-sjeveroistočni greben Ankogla. Pod nama zrcale se oba tamna jezera. Gornje je napola zaledeno; nije ni čudo, nalazi se u visini od 2650 m. S druge strane doline divna je Hochalm Spitze. Nakon kratkoga odmora nastavljamo put grebenom. Taj postaje naskoro oštro narezan, te ga obilazimo po policama s južne strane. Strmim žlijebom, u koji se dosta teško spuštamo, vratimo se na greben; pred nama je uski zračni komad njegov. Naskoro se on rašíri, a nešto dalje nestaje pod ledom Klein Elend Kees-a. Kameni greben izlazi nešto više opet ispod leda. Mi se ne vraćamo više na njega, već se na sjevernoj strani dižemo strmim snježištem do njegova kraja. Tu se sastaje istočno-sjeveroistočni sa sjeverozapadnim grebenom. Još malo prolazimo uz greben i nešto prije 11 sati smo na vrhu Ankogla.

Na najviši kamen ne idemo. Prije nekoliko mjeseci odlomio se previšni dio vrha, a preostali oštri greben sav je raspucan te čeka da se i dalje sruši. Oko nas prolaze oblaci, te nam se na čas otvara kroz prozoriće pogled na jug u dolinu Mallnitz, na istok na Hochalmspitze okružen oblacima, pa na obje Elend doline, na sjeverni dio Ankoglove skupine; na jugoistoku vidimo Säuleck i Mares-senspitze, na zapadu gotovo vertikalno u dolinu Anlauf. Mi smo ipak u suncu. Sat na vrhu je brzo prošao. Spuštamo se uz greben prema jugu. Sve je klisko i blatno. Topi se snijeg, koji je zadnjih dana napadao. Pod Malim Ankoglom skre-

ćemo grebenom na zapad, a nešto niže spuštamo se na jug preko snježišta Lassacher Kees-a. Još jedan mali uspon i u 1 sat popodne smo na Arnold Höhe (2700 m) kod Hannover Hausa. Tu dobijemo našu već željno iščekivanu malu uprtnjaču. Naše su se uprtnjače u zadnja dva dana, što se jela tiče, već sasvim ispraznile. U koliko je to prijalo našim leđima, nije želuci. No sada smo i njega zadovoljili.

Izgleda da će se vrijeme opet pokvariti. Jugozapad tjera sve gušće oblake. Treba se dakle požuriti, da se prebacimo što dalje na zapad, te još danas stignemo do 6 sati udaljene Haggener Hütte.

Nakon dva sata počinka ostavljamo Hannover Haus. Treba se odmah spustiti dobar komad do stare Hannover Hütte. Jurimo po suhom zemljanom putu. Čujemo za nama neku viku, ali joj ne obraćamo pažnje. Konačno se ipak od radoznalosti okrenemo. Šteta da nismo bar ovaj put radoznaliji. Vikalo se upravo nama. Ja sam u kući ostavio dereze, a već smo bili 150 m pod njom. Moram natrag. Jedan vodič pošao mi ususret, da se nisam trebao uspinjati sasvim do kuće. Bio sam mu vrlo zahvalan.

Nešto niže od stare Hannover Hütte skreće visinski put na zapad. Drži se stalno između 2300—2500 m te omogućuje prelaz iz Ankoglove u Goldbergovu skupinu bez spuštanja u dolinu.

Nakon jednoga sata bili smo kod maloga jezerca Klein Tauernsee. Kod ove divne igre boja moramo malo stati. Malo je jezerce od silne dubine sasvim crno. S jedne strane spušta se u njega snježište duboko pod vodu. Kako sloj vode nad snijegom raste, prelazi bjelina sve više u plavilo. U sredini je snježište posuto crvenkastim pijeskom. Taj pada sa kršljive stijene. Sva ta bjelina i plavetnilo snijega, koje je ocrvenjeno prugom pijeska, pa tamna modrocrna boja vode okruženi su strmim točilima i stijenama sivosmedim, koje prelaze u crvenkasto smeđu boju.

Dalje prelazimo čas strmija čas položitija pobočja. Redaju se točila, snježišta, travnjaci. Na pola puta stanemo na čas u maloj neopskrbljenoj kućici Minndener Hütte, jer malo pada kiša. Pod večer se oblaci spuste sve niže i naskoro se nademo u gustoj vlažnoj magli. Mrači se! Pazimo, da ne izgubimo staze, osobito na snježištima. U 8 na večer smo sretno u Haggener Hütte (2450 m). To je bio tempol Noću lijeva kiša.

Ujutro nas dočekala ružna mokra magla te stoga ne idemo nikamo. Popodne se oblaci dignu. U 2 sata odosmo, da se barem prebacimo do slijedeće kuće. Strmim travnatim pobočjem Geiselskopfa digosmo se na Feldsee Scharte — u maglu. Tu je mala neopskrbljena kućica Dr. Rudolf Weissberger Hütte. Strmim žlijebom spustisimo se na drugu stranu. Opet mo van magle. Pod nama u suncu Feldsee, a dalje dolje zelena dolina Wurten. Preko velikih snježišta i travom obraslih pobočja stignemo u 6 sati u Duissburger Hütte (2650 m).

Slijedeće je jutro sniježilo, a kasnije se snijeg pretvori u kišu. Oko podneva se razvedrilo. Popodne smo švrljali oko kuće i sunčali se. Na večer je bilo već sasvim vedro. Osvanulo je divno jutro bez ijedne maglice. Već u 4 sata ostavljamo kuću. Popnemo se do zapadnog grebena Weinflaschen Kopfa te predemo na položiti Wurten Kees. Snijeg je dobro zamrznut, te brzo napredujemo. Pod Baum-bachspitze počne strmina rasti. Naskoro smo na grebenu. Sunce upravo izlazi. Sva snježišta zalijeva lako crvenilo. Idući položitim snježnim grebenom stignemo do skora na vrh Schareck a (3136 m) u 5 i četvrt sati.

Na cijelom obzoru nigrdje ni oblačka. Prvi nam pogledi zалutaju daleko tamo na jugoistok. U maglici raspoznaće se narezuckani niz vrhova. To su naše planine.

Triglav se jasno razabire. Određujemo ostale vrhove više u duhu, nego se uistinu mogu razlikovati. Svi su jasno pred nama sa svojim stijenama, grebenima, vrhovima. To su naše svjetle planine pune sunca, naš planinski raj! Onda prelazi pogled na zapad na zaledene velikane Pasterze. Eto prvi put pred nama sjajne piramide Glocknera, pa Glocknerwand, Johannis Berg. Sasvim sprijeda eto Sonnblicka i Hocharn-a. Na istoku su naši znanci Ankogl i Hochalmspitze. Pogled luta dalje od obzorja do obzorja. U beskrajnim redovima stoje vrhunci jedan uz drugoga. Tko da ih sve nabroj! To je veličanstvenost, kojoj pojedinosti nisu potrebne. Blaženi mir prelazi na nas. Dio beskrajne vječne sreće je u nama i ostaje s nama i kasnije. Nezaboravni su takovi časovi tištine i mira na vrhuncu! Zato nas i tjeru uvijek ponovo neka sila u planine, u visinu, u onu neopisivu beskrajnu tihu veličanstvenost — k sreći.

Cio sat smo na vrhu. Onda počinjemo zepsti. Slijedimo grebenski put prema zapadu do Herzog Ernsta. Tu skreće put prema sjeveru na Riffl Scarte, a mi krenemo na jugozapad, preko kamenja i snježišta na Fraganter Scharte. Idući uz greben sa sjeverne strane prispijemo naskoro i na Niedere Scharte. Odavde se po strmom žlebu spuštamo na Vogelmaier Ochsenkar Kees. Put vodi preko ledenjaka, a onda po kamenom jugoistočnom grebenu Sonnblicka preko Rojacher Hütte do vrha. Mi ostajemo radije na ledenjaku. Navežemo dereze. Obademo Alteck i Vindischkopf te dodemo na gornju ravan ledenjaka. Tu sada pređemo ledenjak i u 8 sati smo u Rojacher Hütte (2750 m). Nakon dugog odmora nastavljamo uspon opet ledenjakom i tek pred samim vrhom dodemo na greben i po njemu do Zittel Hausa na vrhu Sonnblicka (3106 m), najviše stalne meteorološke stanice u Evropi. Upravo je podne. Već smo sasvim u magli. Prije nego odemo, pitamo meteorologa za vrijeme. On odgovori: dva dana bez promjene, a za dalje se još ne zna.

U 1 sat ostavljamo kuću. Preko zasneženog grebena spuštamo se na Klein Elend Kees. Krećemo dalje širokim gazem do kamenja te putem do lijeog Zirmsee-a. Malo niže je Seebichlhaus. Tu na čas stanemo, a onda kroz lijepu zelenu dolinu Klein Fleisstal zaputimo u Heiligerblut. Oba potoka i odtok Zirmsee-a i Klein Fleiss Kees-a imadu pod kućom lijepu kaskade. U 5 popodne stignemo u Heiligenblut. Tu je opet upriličeno generalno čišćenje. No sada smo zadovoljniji nego onda u Gross Elendtal-u, jer usprkos vode koža nam nije promijenila boje. Na večer se razvedrilo. Pokazao se Glockner. Neprestano se okrećemo prema kraju doline na vitku bijelu piramidu. Divan je odavde!

Planine vzugajajo. Kdor se ne da vzgojiti, ta se uniči sam ali pa ga uničijo one. A blagor jim, ki se planinam približajo že vzgojeni po duhu, umu, srcu, telesu! Njim ostanejo planine rajske svetišče, ki ga morejo zapustiti, ne pa izgubiti,

Dr. Josip Tominšek.

Bože mili, kolike ugode
Svakom nama ma s iole čuti,
Kad gledamo krasote prirode,
Premda jesmo već toliko puti
Gledali ih, nagledav se siti!

Petar Preradović.

DRUŠTVENE VIJESTI

I. RAD SREDIŠNICE HPD.

1. Zahvala Nj. Vel. Kralja.

Na brzovatni pozdrav Nj. Vel. Kralja Aleksandra I. primio je bivši predsjednik g. Josip Pasarić ovo saopćenje iz kancelarije Nj. Vel. Kralja:

»Beograd, 5. jula 1933. — Gospodinel Primivši tople pozdrave sa skupštine Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu, Nj. Vel. Kralj blago izvoleo je narediti mi, da Vam izjavim zahvalnost. — V. D. Ministar Dvora Milan Antić.«

2. Broj članova HPD.

Na kraju mjeseca lipnja 1933. imalo je HPD 49 društvenih podružnica, a brojilo je svega 11.291 članova, od kojih je Središnjica imala 3.332 člana. Na kraju mjeseca srpnja broj društvenih podružnica ostaje isti, broj članova u Središnjici povećan je za 68 novih članova, što čini 3.400 članova, ukupno svih članova 11.359.

3. Zajednički izleti.

a) Dne 9. srpnja proslavila je Podružnica »Japetić« u Samoboru desetogodišnjicu svoga opstanka. Tom prigodom su za članove Središnjice priređeni izleti na Japetić, na Cerinski Vir i na Noršićevu klijet, gdje su se izletnici sastali s članovima Podružnica iz Samobora i Krapine te društva »Sljeme« iz Zagreba.

b) Dne 16. srpnja posvećena je kapelica Majke Božje na Sljemenu, pak je tom prigodom priređen izlet na Sljeme i na ostale vrhunce Zagrebačke Gore.

c) Dne 23. srpnja proslavila je Podružnica »Bilogora« u Koprivnici petogodišnjicu svoga opstanka na Ravnoj gori kod Lepoglave. Tom prigodom priređen je onamo izlet članova, koji se sastadoše s članovima bratskih podružnica iz Koprivnice, Samobora, Krapine, Zlatara, Ivanca, Lepoglave, Varaždina i Čakovca.

d) Dne 30. srpnja priređen je izlet na Kamniške Alpe, kuda je krenuo velik broj naročito mladih članova.

Svi ovi izleti bit će opisani u Listku ovoga časopisa.

4. Društveni sastanci.

Svake srijede redovni su sastanci društvenih članova u društvenim prostorijama, gdje se raspravljaju društvena pitanja, referira se o izvedenim izletima, uzgajaju se članovi za planinarstvo, budi se i jača društvena svijest.

Širi sastanak društvenih članova održan je 12. srpnja u velikoj dvorani Varaške pivnice zbog boljega međusobnoga upoznavanja članova i zbog izvještaja o radu upravnoga odbora.

Sekcije unutar Središnjice sastaju se i rade u društvenim prostorijama svakoga dana.

5. Sjednice Upravnog odbora.

- a) Dne 5. srpnja konstituirao se novi odbor, izvijestilo se o primanju i predavanju poslovnice, raspravljalo se o tekućim poslovima: inventar kuće na Sljemu, uredništvo »Hrvatskog Planinara«, kupnja Cesargrada, pitanje Okićgrada, sastanci članova.
- b) Dne 34. srpnja raspravlja se pitanje Cesargrada i Okićgrada, uređenje Sljemena i riješavaju se pitanja, koja se odnose na pojedine podružnice.
- c) Dne 28. srpnja referira blagajnik o stanju blagajne, o stanju poslovnih knjiga, o članarini i ostalim administrativnim poslovima.

II. RAD PODRUŽNICA HPD.

HPD PODR. »ČAKLOVAC« U PAKRACU održala je 5. III. o. g. svoju 4. glavnu godišnju skupštinu, koju je otvorio pozdravnim govorom agilni predsjednik g. Mr. Ph. Josip Svoboda. Osvrnuo se na prve početke planinarstva u Pakracu, gdje je postojao planinarski klub »Omarovac«, koji se je kasnije nakon osnutka HUP »Čaklovac« spojio s ovim u želji, da oba složno porade na proširenju planinarstva u ovim krajevima. I kada je to društvo ovako pojačano počelo lijepo raditi, došlo je najednom g. 1931. do zastaja, koji je potrajan cijelu godinu, i to u glavnem radi toga, što je tajnik i blagajnik, koji je bio osnivač društva, osuđen kao politički krivac, te je vlast zaplijenila sve društvene stvari. Početkom g. 1932. na inicijativu g. J. Svobode složio se privremeni odbor, koji je ishodio povrat zaplijenjenih stvari. Nato je na glavnoj skupštini izabran odbor, koji je nastojao, da društvo podigne na prijašnji nivo i da sredi njegovo imovinsko stanje. Uspjeh toga rada vidi se iz tajničkog i blagajničkog izvještaja.

Tajnik g. Ivo Vaniček prikazuje u glavnim crtama rad i napredak društva od svibnja 1932. Tada je društvo imalo 32 člana, a na dan ove skupštine broji 70 članova, dakle 38 članova više u nepunoj godini dana. — Održana su dva propagandna planinarska predavanja, i to o Julijskim Alpama i Karavankama predavao je g. prof. Vladimir Stahuljak, potpredsjednik HPD-a matice, a o Plitvičkim Jezerima prof. Ivo Bolčić. Oba su predavanja uspjela u materijalnom, a još više u moralnom pogledu. Gradanstvo se sada u velike zanima za buduće izlete u bližu okolicu, a osobito za zasnovani izlet na Plitvička Jezera. U prošloj godini bilo je 9 izleta: 2 na Omanovac, 2 na Čaklovac, pa na Ivin Buk, Rogolje, Grižine, Ribnjake kod Poljane i u Božjakovinu. — Iz izvještaja blagajnika gosp. Vinka Erba vidi se, da u početku g. 1932. nije bilo u blagajni nikakve gotovine, nego je društvo imalo kod društvene matice dug u iznosu od 2.063.97 dinara. Do dana ove skupštine ukupni izdatak iznosi D 3.159.37, a primitak D 4.487.— i k tomu uložna knjižica Praštedione za gradnju planinarske kuće na D 2.218.32. Dug kod matice spao je na D 1.000.—, pa prema tomu je društvo sada aktivno za D 2.545.95.— Pošto je podijeljena odrješnica starom odboru, prešlo se na izbor novog odbora, koji je složen ovako: predsjednik Mr. Ph. Josip Svoboda, potpredsjednik Ljuk Šnedorf, tajnik Ivo Vaniček, blagajnik Vinko Erb; odbornici: Ing. Branko Rukavina, Dr. Drago Markulin, Franjo Kostelić, Josip Knolmajer, Milan Weinberger; nadzorni odbor: Dragutin Frank, Matija Gabrić i Vinko Filipović. Novo izabrani predsjednik g. J. Svoboda zahvaljuje na iskazanom povjerenju i obećaje, da će i nadalje sa odborom raditi za dobrobit društva i širenje planinarstva. Stavlja svima na srce, da što više nastoje oko propagiranja planinarstva i da što češće i u većem broju idu na izlete u naša lijepa brda, koja su svojom

lakoćom uspona osobito podesna za početnike planinare. Društvo će priredivati manje izlete svake nedjelje i praznika, a u programu su i veći izleti: na Plitvička Jezera, Risnjak i Golicu. Na skupštini je na novo organizirana foto-sekcija sa pročelnikom g. Ing. Brankom Rukavinom i iznesen prijedlog, da se osnuje skisekcija.

HPD PODRUŽNICA »ORJEN« U DUBROVNIKU držala je 8. III. o. g. svoju V. redovnu glavnu godišnju skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Dr. Đuro Orlić, pozdravio članove i izrazio veselje radi brojnog odziva, koji je dokaz mara i ljubavi za »Orjen«, zbog čega je ovaj postao u petoj godini čvrsto i popularno društvo. Ima svoj dom, ima ugled u gradu, kod vlasti i u javnosti. Karakter se društva osniva na ljubavi za prirodu, romantiku, za brđane, koji u ponosnoj skromnosti dostoјno predstavljaju našu rasu. Svrha je društva zdravlje i razonoda članova, ponos i korist grada. Ponosan je »Orjen«, da je dubrovačkoj turistici dodao alpski kraj, a dubrovačkoj zimskoj sezoni zimski sport. Nova uprava mora ovaj program razraditi u širinu, dodati Orjenu Durmitor, Maglić i Zelengoru. S obzirom na Dubrovnik najvažnije su grane društvenog rada turistika, propaganda dobrih fotografijama i razvoj skijaškog sporta. Društvo ima mnogo poteškoća, ali dobra volja može mnogo toga da učini. Iskustvom je dokazano, da će nam Matica ići na ruku, kao uvijek dosada, pa ju treba brzojavno pozdraviti. Skupština prima govor predsjednikov s oduševljenim odobravanjem. — Tajnik g. Miho Kusijanović u svom izvješću ističe utješan pojav, da je opća kriza u prošloj godini prešla preko planinara, te se društvo čvrsto održalo, što se ima zahvaliti životom nastojanju onih članova, koji su planinari ne samo po imenu nego i po djelu. Najveća je težnja društva bila, da ima svoj dom na Orjenu. Trudom i mukom je podignut, ali nadama nije posve odgovorio, te su se morali vršiti popravci na krovu. Društveni su članovi često pohadali Orjen, koji ih ljeti vuče k sebi, da se na njegovoj hladovini naužiju čistoga zraka, a zimi da na njegovo snježano ruho polože drvene stope. Društvo je imalo u g. 1932. članova 98, dok ih je prije 2 godine bilo 93, a lani 94, dakle gotovo isti broj. Bilo bi ih više, da se dosta njih nisu dali brisati radi krize i što više nema pojedinačnih olakšica u vožnji. — Izleta bila su 34 sa 424 učesnika, od tih je 11 zimskih skijaških izleta na Orjen i na Uble sa 165 učesnika, a 23 ljetna na Orjen, druge planine, u spilje i druge romantične krajeve u okolini Dubrovnika. Kod izleta na Uble pridružila se skupina Čehoslovaka, koji su ostali zadivljeni prirodnim krasotama dubrovačkog kraja. Orjen i Dubrovnik, koji predstavljaju gotovo dvije klimatske krajnosti, lijepo se popunjaju. Oko Božića pa sve do polovine maja snijeg je na Orjenu izvrstan za skijanje, a istodobno se gosti u Dubrovniku za mirna i sunčana vremena kupaju u moru. Da bi se moglo sigurno ići autobusom na Orjen, uprava se je društvena obratila molbom na Bansku upravu i građevinsku direkciju radi popravka ceste Konavle—Vrbanje, pa je u tom donekle uspjela kod zanimanih vlasti. U ovoj godini ima društvo jedini cilj: konačno unutarnje uređenje doma na Orjenu. Uspjeli izleti često su izneseni u novinama i u društvenom glasilu »Hrv. Planinara«. Šteta je, što ga ne prima svaki član. On je stručni pratilac našega planinarskog rada. U njemu su opisi izleta, u kojima smo sami sudjelovali, i slike brda, na koja smo se penjali. U njemu su i drugi krajevi, ali i naši, naša okolina, naša kuća. Orjen su osim dubrovačkih planinara posjetili izletnici iz Risna, Kotora i Ercegnovoga, a u kolovozu bratsko društvo »Mosor« iz Splita, te je opis njihova izleta iz pera Dr. I. Rubića donio »Hrv. Planinar«. Splitsko »Novo Doba«, »Jutarnji List«, beogradsko »Novo Vreme« i druge novine donosile su vrlo lijepo slike, opise i vijesti o Orjenu. — Društvena fotosekcija, koja izrađuje slike sa izleta, imala je lijepih uspjeha. Na izložbi središnjice u

proljetnom Zagrebačkom Zboru dva su fotoamatera dobili nagrade: gg. Ilija Jovanović i Vojislav Milišić. — Spilarska sekcija obavila je dva velika izleta, i to u Grecie i Zavalu. O krasnim pećinama na Grebcima napisao je tajnik za »Hrv. Planinar« članak, koji će biti ilustriran sjajnim slikama. U čuvetu spilju Vjetrenicu kod Zavale mogli su planinari prodrijeti samo do 750 m, jer je iza toga nabujala voda zatvorila kanal. Tom zgodom obašli su brdo Ostrog, manastir u hridi i ostatke nakita tropletanca neke starinske crkve u ruševini. — Sudjelovalo se i u pošumljivanju, te su planinari u zajednici sa školama zasadili komad zemljišta kod Mićine Gostijerne mladim borovima, pa su i u tome imali vidnoga uspjeha. — Iz dalje okoline ljubitelji prirode tražili su od »Orjena« upute i pravila o osnutku podružnica. Dana im je uputa, da najprije što veći broj građana zagriju za planinarstvo, a onda tek da osnivaju društvo. Orjenški masiv kao dominantna točka 3 rajona može lako da poveže Dubrovnik, Trebinje, Ercegnovi, Risan, Kotor, Crkvice i Boku. — Da članovima olakša izlete, društvo je pribavilo pogodnosti od parobrodarskih društava, a planinarsko društvo »Durmitor« u Žabljaku nudi članovima svaku uslugu na izletima. Svake srijede drži se sastanak, na kojem se članovi dogovaraju o narednom izletu i iznose opažanja i predlozi. Društvena se uprava zdušno trudila, da održi društvo na visini, da namakne sredstva za društvenu imovinu i da prikupi što više izletnika. Izvještaj tajnikov primljen je dugotrajnim pljeskom. — Blagajnik g. Baldo Brbora izvješće o stanju blagajne: primitak D 13.214.93; izdatak isto tolik; saldo D 1.735.18; troškovi za popravak krova na kući D 8.689.—, gotovina D 1.735.18; kuća 59.638.60. Pročelnik g. Jovanović izvješće o radu sekcijske, koja ima 30 članova. Do kraja sezone bilo je 18 većinom uspјelih skijaških izleta sa 174 učesnika. Skijaška utakmica, koja se imala po zaključku sarajevskog zimskosportskog podsaveta održati 19. I. o. g. na Orjenu, odgodena je radi vremenskih nepogoda, a mjesto nje izvedena je 14. II. međuklubска, koja je potpuno uspjela, jer je vrijeme bilo vrlo povoljno i snijeg izvrstan. Pruga je bila duga 8 km sa usponom od 300 m. Učestvovalo 13 skijaša s ovim rezultatom: 1. Slavko Žgur 36.26%, 2. Dr. A. Bibica 44.33, 3. Buša Orlić 45.12, sva trojica od »Orjena«. Sekcija bila je zastupana na glavnoj skupštini podsaveta u Sarajevu. — Pročelnik sekcijske za gradnju kuće g. Vilim Doršner izvješće: Kako je kuća na visokom brdskom položaju, gdje su teške klimatske prilike, morala se pokriti cementnom pločom, ali budući da je vlaga u kuću prodirala, morao se krov popraviti, što je učinjeno. Konačno treba da se iznutra podstavi drvenom oplatom i plutom i na taj način izolira, da budu zidovi suhi. Oba se izvještaja primaju na znanje. Na to je per acclamationem, jednoglasno izabrana nova uprava: predsjednik Dr. Đuro Orlić, potpredsjednik Dr. Ante Bibica, tajnik Miho Kusijanović, tajnik II. Pero A. Salatić, blagajnik Baldo Brbora; odbornici: Vilim Doršner, Stjepo Barbieri, Miho Ercegović, Dr. Katica Šupe, Dr. Frano Kesterčanek, Ivo Ergović, Nikša Sessa; nadzorni odbor: Andro Spiletač, Ivica Ledić, Dr. A. Skrivančić. Kod eventualija predlaže g. Ergović, da se članarina pobire na obroke, što skupština prihvata.

H. P. D. PODR. »BIOKOVO« U MAKARSKOJ držala je 2. II. o. g. svoju glavnu skupštinu, u kojoj je predsjednik g. Ing. I. Oraš pozdravio prisutne i razložio, da se je cijeli rad društva u minuloj godini razvijao u jednom pravcu, t. j. oko izgradnje doma na Biokovu. Pri gradnji naišlo se na poteškoće i nepredviđene zapreke, a najviše radi pomanjkanja vode; ali sve je te zapreke čvrstom voljom uspjelo svladati. Očistilo se gradilište, nalomio kamen, nanesao potrebit pjesak, zapalila se klačina za cijelu kuću, sazidalo se prizemlje doma sa stepenicama i betonskom pločom, posjekao se drveni materijal za krovnu

konstrukciju. Prema postignutom iskustvu pri gradnji prizemlja društvo je dalo na licitaciju izgradnju prvog kata, lomljenje kamena i gradnju zidova zajedno, a radnje je dobio najjeftiniji nudilac uz Din 100 po m² i primio kaparu od Din 900. U rano proljeće ima prema ugovoru otpočeti radom. Za tu gradnju društvo ima osim spomenutog materijala u novcu Din 13.000. Seljaci su obećali iznijeti ciglu na Biokovo besplatno, isto tako majstori izvesti pokrivačke radnje. Od općine Makarske očekuje društvo već izglasano pripomoć od Din 5.000, a od društvene matice u Zagrebu obećanu potporu, koju prema dosadanjoj praksi daje za sve domove u gradnji. Ona će ujedno uputiti apel svim podružnicama na solidarnu suradnju. Predana je molba Banskoj upravi za pripomoć u novcu i njezinom tehničkom odjelenju u cementu, a upućena je slična molba i odsjeku za turizam u ministarstvu trgovine i industrije u Beogradu. Ako društvo uspije da u ovoj godini dom sagradi, pokrije i zatvori, tim je već postiglo velik uspjeh. Vremena su teška, ali ne smijemo klonuti. Izvještaj predsjednikov prima se s odobravanjem. — Na to je tajnik g. I. Beroš izvijestio o društvenom radu, koji je gotovo sav bio usredotočen u izgradnji doma na Biokovu. Osim lijepog i nezaboravnog duhovskog izleta zajedno sa splitskim »Mosorašima« na Sv. Juru na vrhu Biokova, društvo je priredilo 6 zajedničkih izleta: na Vršac, Stropac, sa strancima na Vošac, na Mandelovu ploču, na Sv. Iliju i toru Vošac-Stropac, a osim toga više manjih izleta u vezi sa gradnjom doma. Blagajnik g. R. Radović izvješće o stanju blagajne: Stanje koncem g. 1931.: Din 12.914.83; u g. 1932.: primici Din 31.330.50 (od toga na članarini Din 291.50, od matice u ime oblasnog odbora zagr. samoupravne oblasti Din 24.000., od Banovine Din 5.000, od Makarana iz Splita Din 1.130 i od Makarana iz Šibenika Din 326); izdaci: Din 30.326.40, od toga za gradnju doma Din 29.373. Dug je iznosio Din 3.914 za materijal, a već otplaćeno Din 2.000. Saldo 31. XII. 1932. iznosi Din 13.900.91. U ime nadzornog odbora njegov predsjednik g. K. Puhar ić izvješće, da su knjige blagajne vođene i pronađene u najboljem redu, pa predlaže odrješnicu upravi, što se prima jednoglasno s odobravanjem — Na to je na prijedlog g. Puhar ića jednoglasno izabran ovaj odbor: predsjednik Ing. I. Oraš, potpredsjednik A. Hašek, tajnik I. Beroš, blagajnik R. Radovanović, odbornici: Niko Srzić, Ivan Tavra, Ante Dean i Olga Cvitanović; nadzorni odbor: Dr. K. Puhar ić, Petar Rančić i Stipan Grle. Na koncu je jednoglasno primljen prijedlog predsjednika, da se 27. II. priredi društvena zabava radi afirmacije društva i njegova rada.

H. P. D. PODR. »BILO« U KOPRIVNICI držala je 19. II. o. g. svoju glavnu godišnju skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Stjepan Paklec pozdravnim govorom, u kojem je prisutnima sručno zahvalio na odzivu i požalio nedolazak ostalih osobito starih članova. — Tajnik g. Stanko Šafar u svom izvješću ističe, da je rad podružnice u mnogome obnovljen i da je za dalji napredak potrebno proširenje odbora. Broj članova je nešto porastao i usprkos ekonomskoj krizi. Brisano je 12 starih članova radi neplaćanja članarine i upisano 28 novih tako da do ove skupštine društvo broji 45 članova. Ski-sekcija ima 10 članova. — Priređeno je više zajedničkih izleta, koji su uvijek dobro uspjeli na veselje i užitak članova i to na Sljeme, Kalnik, Kum, Apatovac, Japetić. Osim toga su najagilniji članovi alpinisti poduzeli izlet u Kamničke Alpe, i to Joža Prvčić i Vilko Igrič pješke od Koprivnice do Luča u Savinjskoj dolini, a Božidar Zlatar, Miha Hadun i Stanko Šafar sa dvokolicom do Luča, a odavle pod vodstvom g. Šafara preko Kocbekove kuće, Ojstrice, Planjave, Kamničkog Sedla, Brane, Turske Gore, Skute, Grintavca, Mlinarskog Sedla sa silazom do Češke koče, pa dalje prelazom u divnu Logarsku dolinu do Luča i istim putem sve do Koprivnice. Pojedinci i manje skupine izvodili su još neke izlete na Pohorje (skijaši),

Bilo-Goru, Plitvička Jezera, Ivančicu, Ravnu Goru, Plješivici, Trakošćan, Velebit, Klek i pod Triglav do Aljaževa doma. — Na to je tajnik pročitao blagajnički izvještaj mjesto odsutne blagajnice: tokom godine poslano matici na račun Din 2.639, ostali izdaci iznose Din 413.50; u blagajni ostalo Din 302.63. Tajnički i blagajnički izvještaj primljeni su u cijelosti na znanje. — Nadzorni odbornici gg.: Kuković i Somogji pregledali su društvene knjige i blagajnu našli u potpunom redu i predlažu odrješnicu odboru, što se prima jednoglasno. Potom je na prijedlog g. Šafara jednoglasno izabran ovaj odbor: predsjednik Stjepan Paklec, potpredsjednik Slavko Pačić, tajnik Stanko Šafar, blagajnica Margita Gjurin; upravni odbor: Olga Štefanić, Đuro Gašparić, Đuro Imbrišak; nadzorni odbor: Ljubica Šafar i Zvonimir Preložnjak.

H. P. D. PODRUŽNICA »RAVNA GORA« U VARAŽDINU držala je 8. III. o. g. svoju glavnu godišnju skupštinu, u kojoj je predsjednik g. prof. Krešimir Filić pozdravivši mnogobrojno sakupljene članove dao opsežan pregled društvenoga rada u prošloj godini. Isteči nesebičnost članova u njihovu radu, naklonost varaždinskih društava planinarstvu, drugarsku privrženost podružnice »Željezna Gora« u Čakovcu i požrtvovnost varaždinskih građana podružnici »Ravna Gora« i moralno i materijalno pružanje pomoći u ovim teškim vremenima. Jedino toj općojo slozi bliže okolice ima se zahvaliti, da se mogla ostvariti davnja želja podružnice, da se izgradi dom na Ravnoj Gori, koji je dika i ponos nama svima, a ugodno ljetovalište sa vanrednim konforom i prvorazrednom opskrbom, kojim će se moći poslužiti u vruće ljetne dane svi oni iz bližnje okolice, koji su potrebni oporavka. Spominje spor sa središnjom upravom, koja rad podružnice oko gradnje doma iz razloga podružnici nejasnih ne odobrava, te izriče nadu, da će se taj spor možda još riješiti, ako ne prije, a ono na glavnoj skupštini u Zagrebu, gdje će se iscrpivo iznijeti pred plenum. Prema izvještaju tajnika bilo je 12 skupnih izleta, kojima je prisustvovalo po 4 do 65 članova. Posjeti članova Ravnoj Gori bili su bezbrojni. Foto-sekcija je od 4.—12. XI. priredila vrlo uspjelu izložbu. Iz izvještaja blagajnika proizlazi, da je u prošloj godini bilo primitka D 13.438.50, izdatka D 7.128.50; čist prihod od D 6.310 ulazi u fond za gradnju doma na Ravnoj Gori. — U novi upravni odbor birana su ova gg.: predsjednik prof. Krešimir Filić, tajnik prof. Đuro Kuhner, blagajnik gđa Elza Ljuština; odbornici: Mirko Sladović, trgovac, i Josip Vojtěhovski, trg. pomoćnik. U godini 1932. bila su 162 člana, od 100 članova u g. 1931. istupilo 50, a novih pristupilo 106. Foto-sekcija ima 32 člana, a ski-sekcija 24.

Izvještaji tajnika g. Dragana Grimsa i blagajnice gđe Elze Ljuština primaju se s pohvalnim priznanjem. Konstatuje se, da je interes za društvo sve veći i da broj članova svakim danom raste.

H. P. D. PODRUŽNICA »ŽELJEZNA GORA« U ČAKOVCU održala je 26. III. svoju IX. glavnu skupštinu. Iz izvješća tajnika g. Aw Pelansky-a se vidi, da je podružnica u g. 1932. imala 80 redovitih članova i 3 člana utemeljitelja, dok ih je u g. 1931. bilo 97, te je broj članstva pao za 14. Priredilo se više manjih jednodnevnih izleta u okolicu Varaždina, Čakovca i Ivance, a prema prilikama poduzelo se više skupnih izleta u udaljenije krajeve naše lijepe domovine. Pojedini članovi izveli su nekoliko većih višednevnih zleta. Takvi bi izleti bili češći i u udaljene planinske krajeve, kad bi se opet uvela trokratna pojedinačna pogodnost ili se broj lica u skupini snizio barem na tri. Bilo je 10 skupnih izleta, i to na Željeznu Goru, Ivančicu, 3 puta na Ravnu Goru, Pohorje, Golin—Bledsko i Bohinjsko Jezero, Triglavski masiv—Bledsko i Bohinjsko Jezero i Sv. Lovrenc na Pohorju.

L I S T A K

ANTE ŠIMČIK

ZAGREB

OLIMP I KISAV

Grčka narodna popijevka

Lagodni osjećaj slobode, koji u prirodi napunja zadovoljstvom grudi najprozaičnijeg nedjeljnog izletnika, osjećali su u mnogo većoj i dubljoj mjeri oni nesretnici, koji su nekoć bježali u nepristupačne zabiti planinske od turske sile i odan je gdjekada s velikom srećom branili svoju osobnu slobodu. U veličanstvenoj ljepoti neukrocene planinske prirode nalazili su ovaki buntovnici duboku sličnost sa svojim životom, slobodnim i nezavisnim od obijesti i samovolje svojih tlačitelja. Onima, koji su se sasvim dali na hajdukovanje, nije bilo života bez planine i kad je ona zbacila svoje zeleno ruho, morali su i oni tražiti zimovišta. U proljeće su se sa željom pitali, »da li lugom već kukaju kukavice, može li se spavati u jačermama bez kabanice, jesu li se lugovi izlistali, a bogazi se zgusnuli, može li listak zakloniti junaka, poturice siju l' lubenice, jesu l' vlaške na planđisu ovce, mogu li se preći zaoblice, jesu li hodže snijele ulenjake, može li se meda nahoditi?« A kada je izaslani uhoda donio povoljne odgovore, sví su opet bili spremni da nastave svoj tegobni život. Jedna od najljepših pjesama, koja je procvala na tome krvavom tlu hajdučke romantike, jest novogrčka narodna popijevka o dvjema planinama Olimpu i Kisavu (staroj Osi), koje se prepíru o svojoj prednosti i Olimp u toj prepirci odnosi pobjedu, jer po njem Turci ne smiju loviti ni pasti, jer u njem žive slobodni hajduci. Ova popijevka, koju je bez ikake sumnjeispjevao koji olimpski klefta (hajduk) u času nadahnuća, puna divlje smjelosti i uzvišene ljepote, glasi u metričkom prijevodu:

Dv'je planine se karaju, Olimp, Kisav s njime,
tko će od njih dažjeti, a tko li sn'jegom mesti.
Kisav-brdo daje dažd, a Olimp sn'jegom vije.

Osvrnuo se Olimp na nj i besjedi mu 'vako:
»Bre, nemoj sa mnom karat se, ti turska podnožnice,
kog gaze mladi Kojnari¹⁾ i age Larišani!

A ja sam Olimp starina, svud po svijetu čoven
sa četres²⁾ dvije glavice, šezdeset i dva vrela,
na svakoj kosi po barjak, za svakom granom klefta.

A kada grane proljeće i stane listat granje,
hajduka gora puna je i luzi moji roblja.

Još imam orla zlaćena, zlatopera krstaša,
na st'jeni sjedi živica, razgovara se suncem:
»Što jutrom, sunce, ne grijesi, već grijesi tek u podne,
da smrzle noge otkravim i oštire nokte moje?«

Ova veličanstvena slika personificiranih planina, koje se prepíru za prednost, nema slične u hrvatskosrpskoj narodnoj poeziji, koja nije manje bogata od grčke. Jedna personifikacija planina nalazi se u krasnoj pjesmi »Svatovsko

¹⁾ Kojnarima nazivaju maćedonske Turke, doseljene iz Konje (Ikonija) u Maloj Aziji.

²⁾ četrdeset.

groblje na Morinama», u kojoj nasilnik Mostarlija Mujo preotme begu Ljuboviću iz Nevesinja njegovu zaručnicu Umiharu Čengića sa Zagorja u Hercegovini i toj uvredi doda drugu: zašte od njega, da mu dođe u svatove i na svome konju vodi djevojku sa Zagorja do Mostara, i da uvreda bude još veća, ište od Ljubovića konak; ako mu beg sve ovo ne da, poziva ga na mejdan. Ljubović bi išao na mejdan svome protivniku, ali ga mati zakune, da ne ide, jer je jedinac, pa bi mogao poginuti. U očajanju prokune mati i Mostarliju Muju, kojega ta kletva brzo stigne. Ljubović pošlje mjesto sebe slugu sa svojim konjem i kad su se svatovi vraćali, stigne ih strašna katastrofa na visokoj ravni u Morinama. Stigavši u tu veliku kamenu pustinju, kaže pjesma:

»tad namignu Crvanj na Morine,
a Morine na Beglin doline,
a Doline na Brda Vučija,
iz brda se magla pomolila,
a iz magle kiša udarila,
sve pokvasti kićene svatove;
zatim Sjever puhnu iznenada,
na snijeg se kiša preokrenu,
a gusta se magla sastavila,
a nevješti mostarski svatovi,
pogubiše drume i prtine,
smetoše se u kršne Morine,
sve s' na njima slediše haljine;
a mećava neprestano puše,
sve izmete kićene svatove
i pred njima Mostarliju Muju.«

Kako se djevojka spasla iz te pogibije s pomoću Ljubovićevo sluge Marijana, koji se znao snahoditi i u onom nevremenu i pokazati djevojci, kako će s konjem doći u Nevesinje, opisano je dalje u pjesmi (Hörmann, Nar. pj. muhamedovačke iz Bosne knj. I br. 7), koja ima vrlo sličnu paralelu u jednoj sredovječnoj francuskoj noveli.

Ima još jedna grčka narodna popijevka u kojoj se razgovaraju dvije planine Ljakura (nekadanji Parnas) i Giona, i Ljakura žali za družbom Lokranina Andrića, koji je išao u pomoć grčkim ustašama i s njima zajedno bio pobijeden kod rta Tenara g. 1782. Odanle je odveo svojih pet stotina palikara (junaka) preko Peloponeza i progonjen četrdeset dana i noći od 15.000 Turaka spasio se u Prevezu. U tim borbama izgubio je Andrićo oko 100, a Turci više od 1500 ljudi. Ova popijevka glasi:

»Tuže crne planine, bez razgovora cvile,
s visine svoje ne tuže, nit tuže radi snijega,
već klefte ostaviše ih i silaze u ravan.
I zbori Giona Ljakuri, a Ljakura Gioni:
»Moj vrše, kad si povisi i sa višega gledaš,
kud djedoše se, gdje su sad sva družba Andrićina?
Gdje sada kolju pecivo, gdje strijeljaju u nišan,
i kojim vrhe planinam sad turskim glavam kite?«
»Što znam ti kazat, more bre, što da ti kažem, vrše?
Sad kolju brave u polju i strijeljaju u nišan,
i ravno polje široko sad turskim glavam kite.«

A Ljakura kad čuje to, ozlovolji se v'oma
i gleda desno i l'jevo i gleda niza Skalu;
»Bre polje ti bolešljivo, bre polje suščavo!
Zar ti si pošlo dičit se sa mojim leventama?
Povrati meni diku moju i daj junake moje,
jer sav ēu snijeg rastopit svoj i u more te stvorit.«

Prva od ovih pjesama zanimljiva je po tome, što se u njoj personifikovane planine prepisu, koja je bolja od koje. Time se ona vezuje za sredovječnu omiljelu literarnu formu, koja se nazivala na zapadu tenzone, contrast, Streitgedicht itd. i koja je jednako obilno zastupana u evropskim i orientalnim literaturama.

VISOČICI

Spjeval Ivan Gojtan, Gospic.

Visočico, gorda goro moja,
što se dižeš nebu pod oblake
i ovijaš u haljinu sniježnu
nevinosti čiste bijele zrake.
Šapat duše ne čuje se tvoje,
niti šumi šumom pjesma lista,
nit prebiru ptice pjesme svoje,
nit se tvojih skok izvora blista.
Sve je nijemo, sve u tebi dr'jema,
mnisi, života duša da ti nema.

VLADIMIR BLAŠKOVIĆ:

Visočico, zlatna dušo moja,
odgrni mi veo raja svoga,
što prekriva samrt tvog života,
što ūstavi kucaj srca tvoga.
Razgali mi zelen-čar njedara,
život novi dušom da mi dâne,
da zaori sve u tvojoj gori,
da mi tvoje sunce opet grane,
da s usana tvojih, medne česme,
tebe pijem, tebi pjevam pjesme!

KARLOVAC

PODRAVSKO-PLANINARSKI POTPOURI

Koprivnička podružnica »Bilo« »Hrvatskog Planinarskog Društva«, proslavila je 23. srpnja na Ravnoj Gori 5-godišnjicu svoga opstanka. Doduše, pet godina nije mnogo, ali ponekad može i tako kratki vremenski razmak biti značajan u životu nekoga društva. Čini mi se, da je to i sada slučaj, pa me to i potaklo, da uz osvježavanje ugodnih reminiscenca napišem ovaj planinarski feuilleton.

Prije pet godina.

Dugo sam oklijevao, skanjivao se i neodlučno krvzao, a onda konačno sjedoh, napisah Središnjici pismo i upoznah je s mojom najboljom voljom, da usred planinarstvu stranog miljea, u srednje-podravskoj metropoli, onako ne-kako iz inata svakoj skepsi, malodušnosti i kavansko-plitkim protuargumentacijama osnujem podružnicu »Hrvatskog Planinarskog Društva.« Bilo je to odmah u početku dvadesetosme. Drugoga siječnja. Već tri dana poslije toga poslala mi je Središnjica dovoljnu dozu »energina« u obliku veoma srdačnog odgovora, u kome se izmedu ostalog reklo i ovo: »Vaš list... vrlo nas je obradovao, jer se nadamo, da će sada napokon doći do ostvarenja naše davne

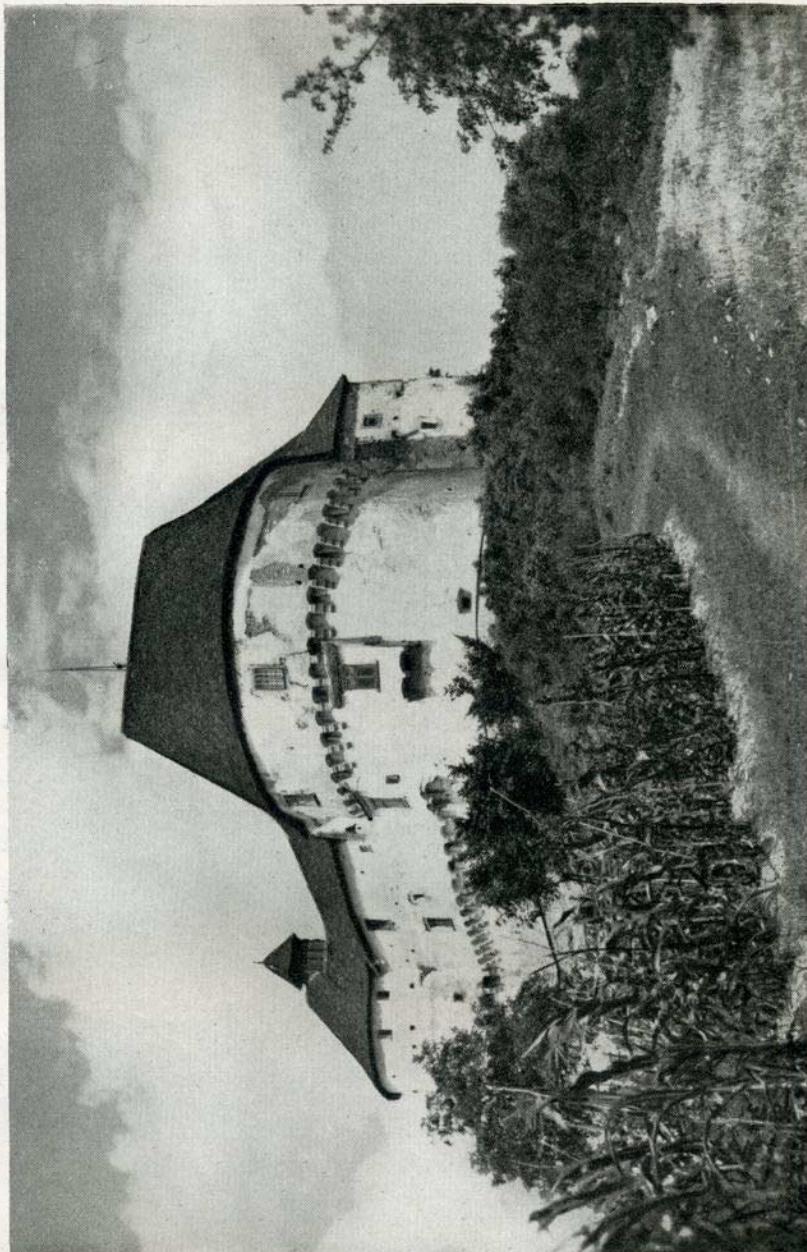
želje, da se u Koprivnici osnuje naša podružnica. Mi smo već od nekoliko godina unatrag pokušavali da do tog osnutka dode... ali do sada nije bilo rezultata. Prilažemo Vam sve upute i pravila potrebna za osnivanje, pa Vas molimo, da kao naš dugogodišnji član i literarni suradnik Vašu namisao doskora provedete, što će nam svima vrlo draga biti...« Naravno, sve to »s planinarskim pozdravom«, žigom i potpisom. Potpisao je tadanji prvi tajnik dr. Prebeg.

Dakle, potrebna sankcija kompetentnog foruma bila je realizovana i sve je započelo najbolje. Napisao sam još propagandni člancić u lokalne novine, pozvao prijatelje prirodnih ljepota, planinarstva, HPD-a i tako dalje na drugarski dogovor, nagovorio nekoliko »sigurnih budućih« članova, prilijepio tak-senu marku na prijavu policiji, radoznalo krenuo u nedjelju na sastanak i — tada se tek uvjerio, da s osnutkom podružnice HPD-a u Koprivnici baš i neće ići glatko. Na prvom nas je sastanku bilo taman toliko, da smo nesmetano mogli odigrati — partiju preferansa. Da pak sve to bude u stilu tipične provincijske sloge i harmonije, izašao je već slijedeće subote u istim lokalnim novinama oglas, kojim se objavljuje osnivanje podružnice jednog drugog planinarskog društva i poziva građanstvo, da itd.... Lijepol! Dotad nitko u Koprivnici nije pravo ni pomišljao na planinarstvo, a sada najednom dvije podružnice! Ele, konkurenциja. I baš HPD-u! Razumio sam sve to dobro, od srca se nasmijao, da tako rečem, abderičansko-tragikomičnoj specifično mašoj malovaroškoj pojavi i — ne bacih kopljje u trnje...

Doskora je u Koprivnici postojala legalizovana podružnica »Hrvatskog Planinarskog Društva.« Okrstili smo je »Bilo«. Tako se zove najpoznatija (ali ne najviša) kota nedaleke i niske Bilo Gore, koja svojim gusto zašumljenim humcima, pitomim dolinicama, sočnim livadama i pašnjacima, brižno uređivanim »goricama« i stotinama gostoljubivih klijeti predstavlja nada sve prijatno izletište i stoljetni koprivnički »refugium peccatorum«. Tu, u tom lijepom buubrežastom i vinorodnom bilogorskom pejsažu, u njegovim dubokim prapornim usjecima, na čistim glavicama s prostranim vidicima na kršni kalnički Vramilac i beskrajnu panonsko-podravsku ravan proživiljavala je prve planinarske emocije većina našega koprivničkoga članstva, kojega se broj u prvim godinama kretao između trideset i pedeset. Skromno, ali dovoljno za rad, napredak i propagandu planinarstva. I radilo se! Mirno i bezbučno, ali postojano i uspješno. Naš nas je krš najvećma privlačio. Zaljubili smo se i u naše Alpe, a nismo ignorirali ni ostala planinska područja i tako je koprivničkih planinara bilo posvuda. Statistički bi se to djelovanje moglo izraziti u tisućama željeznicom svladanih kilometara, mnogim stotinama propješačenih satova, vrtoglavom stratosferskom visinom sveukupnih uspona i — čitavom malom bankom utrošenih para. Sve ovo plus: dvije planinarske izložbe, intenzivna novinska propaganda, neprimjetno »cijepljenje« okoline protiv planinarske indiferentnosti, ukusni društveni ormarić na prometnome mjestu (u malome gradu možda najuspješnije propagandno sredstvo!) s obiljem izvrsnih fotografija, česte »ispovijedi« funkcionara u desnom prizemlju gradske kuće i sav onaj takozvani sitni rād, bez kojega nema uspjeha. A proživiljavale su se i male krize. Pa onda morao je iz Koprivnice pretsjednik podružnice i prokušani planinar, gradski senator Milivoj Somogji, napustio ju je i blagajnik Mr. Joža Milhofer, taj vrijedni alpinista i vječni udvarač jedinstvenoj Martuljkovoj skupini, a i mene je jedno parče artije poslalo na mali »put oko sveta«. Ali naši su drugovi podvostručenim elanom prionuli radu. I napredovalo se! A rezultat i efekat svega: znatni porast članstva podružnice »Bilo«, velika aktivnost kopriv-

Foto: Vladimir Novak

GRAD VELIKI TABOR

GRAD TRAKOSČAN

Foto: Vladimir Novak

ničkih planinara i potencirano zanimanje Podravaca za planinarstvo. Ipak sve ide, kad se hoće! I danas u Koprivnici, pa ni u Podravini, gojzericama i cebinom »oboržani« planinar ne predstavlja više bijelu vranu, a lijepi uspjesi najmlađe generacije koprivničkih planinara udaraju posred čela proizvoljnu tvrdnju i neumjesni prigovor o suvišnosti osnivanja naših podružnica u nizinskim krajevima.

Preludij u proslavu.

Sve mi je to prostrujilo mozgom, kad sam nakon prekrasnog tronedjeljnog krstarenja dalekim evropskim i afričkim zemljama zapadnoga Mediterana opet jedno veče »uskrsnuo« u naročito oživjelom mravinjaku poslovnice HPD-a. Kolikih li novosti! Tu sam doznao, da su se za mog izbivanja desile unutar društva velike promjene. Drugovi me i prijatelji saletili najnovijim senzacijama, prepričavalo se štošta, bilo je i dražesnih pričica, tu i tamo zazujala je uzduhom po dosjetka i pikanteska, da budem iskren: bilo mi nekako neobično čudno, kad više ne vidjeh tamo nestorskou pojavi popularnog »japice«, upoznao sam se s prijaznim novim presjednikom i tako se malo pomalo progurah i do nasmijanog našeg društvenog leksikona, uvijek dobro raspoložene gospodice Micike, koja mi je uz ostalo »provukla kroz uši«, da koprivnička podružnica za koji dan slavi svoju pet-godišnjicu. I to na Ravnoj Gori, gdje će se s tim u vezi proslaviti godišnjica stavljanja pod krov »Filićevog doma« i održati godišnji sastanak podravskih i zagorskih podružnica.

— Kaj, potepuh, buš isel tam? — upleo se u Micikin i moj dijalog uvijek zaposleni i kraj toga veselo »naštimani« Pikec.

— Nooo!... — otegnulo se uvjerljivo uz jaki retorički akcenat i prizvuk iz mojih ustiju i — — —

23. srpnja, u rano nedjeljno jutro, sakupilo se nas šezdesetak — ta gdje drugdje — »pod repom«, to jest kod bakrenog Fernkornovog »Jelačića bana«. Dva autobusa, gotovo kompletna nova uprava, vođa puta Tonček Glad, Raca s harmonikom i šest pari čarapa, četvrt sata zakašnjenja, ilička mitnica, žuta kuća, Podsused i — »Lepe ti je, lepe ti je Zagorje zelene...«

I bila je posve ugodna i zabavna vožnja sugestivno dragim Šipekovim pejsažima. Bistra, Jakovlje, Krušljevo Selo, Oroslavje (oh, djetinjstvo moje nepovratno u sada već uništenom baronovom parku!), Bračak, Sveti Križ Začretje, Vetrnica, Golubovec, Očura, Lepoglava, Kamenica. Pjesma je nadglašala motor i prijatno je minula vožnja od nekoliko desetaka kilometara. A od Kamenice do navrh Ravne Gore... hja, kako tko, već prema kalibru: sat i pol, dva, pa i dva i pol sata... Nenaporna i veoma zahvalna šetnja lijepim putem. Da nije pored mene koracao najnoviji triumfator sa sjeverne triglaviske (»nemška smer«; živio dragi Mišo!), boga mi, predao bih se čistoj romantici. Laki uspon, divna šuma, cvijeće, zelenilo, potoći, idealni mir, debela hladovina, zdravlje i okrepa za živce. Što čete više! Posljednjih deset-petnaest minuta uspon je nešto strmiji, ali još uvijek daleko od pojma: teško ili: naporno.

Oko jedanaest bijasmo uglavnom svi izletnici kod »Filićevog doma.« Bilo nas je odasvud: iz Varaždina, Čakovca, Ivance, Zlatara, Krapine, Koprivnice, Zagreba, Samobora, Lepoglave, Bednje, Maruševca i svih onih sela i zaselaka, što su se sa svojim naherenim krovovima slikovito nanizali oko dominantnog čunja Ravne Gore. Organizovanih se planinara našlo tu preko stope deset, dok su ostali izletnici i seljaštvo iz okolice kompletirali daljnju stotinu. Neočekivano velik posjet. Pravo planinarsko — proštenje...

Pokisli jubilej.

Ušli smo u staru kapelicu Gašpara, Melhiora i Baltazara. Poznatog planinara i mog dobrog druga s geografskih izleta i predavanja kod profesora Šenoe, patra Leandera Deduša zamijenio je varaždinski kateheta Suić, koga je pod misionom adekvatno pratio ad hoc sastavljeni zbor varaždinskih »Vilaša«, kako bi svečanost dobila jaču notu s velikom koronom na kraju. Široke kamene ploče crkvenoga poda bezobzirno su i cvileći glodali veliki čavli mnogobrojnih gojzerica, ministranti su ozbiljno prenašali debelu knjigu i točili vino, planinarke su pobožno prevrtale očima i kradomice koketirale, diskretna je promaja nečujno otpirnula prašinu s pozlaćenoga papirnatoga lišća na rasvjetljenim oltarima, a šareni su barokni sveci još jače iskrivili lica i istegnuli vratove slušajući Kuklinu staroslovensku misu i čudeći se, odakle i kako odjednom takva svečanost i toliki neobični ljudi u njihovom zabitnom, starom i posvećenom domu... Pa i nebo se — rasplakalo, a posljedica: trka u planinarsku kuću, pod krov. Ipak nije kiša pokvarila odlično raspoloženje i glavni dio svečanosti obavljen je dostoјno velikih i svijetlih tradicija najstarijeg hrvatskog i uopće slavenskog planinarskog društva.

Bogatu seriju prigodnih govora načeo je kućedomačina i pretsjednik varaždinske podružnice prof. Krešimir Filić. Srdačan pozdrav svečaru, novom pretsjedništvu i svima prisutnima. Pretežnjak koprivničke podružnice Stjepan Paklec zahvalio je iskreno i drugarsi, ne zaboravljajući usput sve one, koji su pripomogli uspjehu značajnoga jubileja. Ustao je i dr. Ante Cividini. Njegove spontane riječi izazvale su osobitu pažnju i — sine ira et studio — opće zadovoljstvo i gotovo oduševljenje. Svi mi volimo naše »Hrvatsko Planinarsko Društvo!« Dostojanstven, staložen, vanredno lijep i duboko sadržajnim planinarsko-idejnim sentencama protkan govor novoga pretsjednika HPD-a iznenadio je najugodnije. Pljesak, tuš, složna intonacija bučnoga tria: harmonike, gitare i mandoline, a iz stotinu se raspjevanih grla raspuštnuo i prosuo stari i svečani »Okrepi ga!... Tajnik, kapetan Vučak također se pridružio čestitarama i u ime Matice predao »Bilu« za njegove društvene prostorije, a varaždinskoj podružnici za »Filićev dom« ukusne prigodne darove. Čuli smo još varaždinskoga gradskoga senatora Hikeca, pretežnjaka koprivničkih vatrogasaca i športaša apotekara Mr. Hranilovića, Zagrebčanina Križića, ali osobitim smo užitkom saslušali upravitelja šuma vlastelinstva veleposjednika Bombellesa, ing. Böhnela, koji je kao specijalni pozdrav svoga šefa i nesumnjivi dokumenat njegovog shvaćanja planinarskih potreba, donio grofovski dar od sedam jutara i sedam stotina četvornih hvati šumskoga zemljишta.

Zinuli smo. Zamislite: grof Bombelles, na prijedlog inžinira Böhnela, daruje HPD-u veliki kompleks dragocjene šume na Ravnoj Gori, čime su zajednička planinarska nastojanja udruženih varaždinskih i čakovečkih planinara, na čelu s nesebičnim prof. Filićem, dobila punu satisfakciju, a perspektive jedne od najljepših i najprometnijih »hapedaških« kuća (»Filićev dom« posjetilo je u nepunih deset mjeseci djelovanja preko tisuću planinara!) razvedreno su se rastvorile i zablijesnule najživljim bojama. Prof. Filić samo se zadovoljno smjешkao. Kako da ga ne razumijemo!...

I opet je Raca rastegnuo harmoniku i bilo nam je žao, što vrijeme prebrzo prolazi. Kiša nas nije mnogo smetala.

Post festum.

Prestalo je sipiti i ostaviti zadimljenu sobu. Ispadoh napolje i potražih tihi zakutak. Ipak mir najvećma godi.

Na malenom proplanku, kod provizorno uređenog vidikovca, iznad okomitih i napola golih sjevernih stijena. Uistinu krasan vidik. Pogled na ustalasalu romantiku ravnogorske podgorine neobično uzbuduje i djeluje neposredno. Naročito ovako poslije kiše, kad je zrak osvježen i pročišćen, a more se onih zelenih humaka, glavičica i brešića plastično odrazuje od nekako mrke i tamne pozadine Ivančice i Strahinjščice, oko čijih se grbina još uvijek kovitlaju oblaci i utrkuju magle. I ne žalim, što daleka naoblaka zastire slovenačke Alpe. Neka ih zasad. Nemirnu igru kondenzirane vodene pare također ne proživljavamo svakodnevno. I to je zanimiv prirodnji fenomen, koji osobito u planinskim krajevima stvara divotne prizore.

Duboko pod mnom drijemaju u nedjeljnju prazničkom spokojstvu derutni sirotinjski kućerci, kojih »od silnoga vehja videti ni«. Stopostotna sirotinja bednjanske župe, usred koje se nekako oholo propela uvis bijela kula restauriranog Trakošćana. Imade u tom anahronističkom kontrastu bolećivo-teške simbolike, baš kao i u onom kretanju, kojom ta otrecana unučad nekadanjih gospoštija kmetova svake nedjelje ponizno ulazi u svoju »farnu cirkvu« i ondje prigušeno šapuće i moli »kruh naš svagdanji...«, a kod kuće mu dug i neimaština bezobzirno izgone jedinu kravu iz staje... Sve je ovdje puno čistog zagorskog štimunga, kolorita i motiva, premda to ipak nije pravo Zagorje. Ono je tamo dalje, na jugu i jugoistoku, iza visokog bedema Ivančice i Strahinjščice.

A njihove se crne trupine još uvijek kupaju u oblacima, od vremena do vremena izrone iz gustog bijelosivog mora i uživajući bezglasno u svim tim ljepotama i zanimivostima lepoglavsko-bednjanskoga pejsaža stade mi navirati nekako sama od sebe i pretenciozno se nametati ona poluslužbena »Vuđnite se, vi gore...«

Protiče vrijeme. Rastanak i povratak. Kratko i srdaćno. Neki će još prenoći u domu, većina se vraćamo i silazimo u Kamenicu. A odavle: prašnim cestama zuje autobusi, razdražuju seoske pse, zastrašuju djecu, jake reflektorske oči indiskretno smetaju zaljubljenike uz rubove širokih graba, naginjemo se, njišemo i jurimo i — kasno smo se uveče iskricali ispred Jelačićevog spomenika. Opet smo jednu nedjelju proveli ugodno i zadovoljno...

KNJIGE, ČASOPISI I FILMOVI

HERZL BRUNO: O PRODUŽENJU ŽIVOTA. Popularno izdanje. Zagreb 1933. — Svrha je knjižice da prikaže kako se jednostavnim sredstvima posješuje zdravlje i dug život u radosti i sreći. Sadržaj, koji će se opširnije obraditi kao znanstveno djelo, ima svoje postanje u predavanjima, što ih je pisac držao u Berlinu na Visokoj školi za biosofiju (Hochschule für Biosophie), pa i u Zagrebu u različitim društvima. Pisac vjeruje, da će čovjek budućnosti biti dobar, zdrav, pametan i lijep. Da se tom idealu čovjek primakne, treba da izim zakona higijene pozna i provodi najvažnije uslove zdravlja i dugoga života, a to su: zadovoljstvo, dobro raspoloženje i krijeponst. Tko dakle želi da bude zdrav i sretan, neka se raduje što živi, neka sam sebi zaželi dug život, da može drugima učiniti što više dobra. Za izvršenje tih životnih načela prijeko je potrebna harmonija duha i tijela, a sve se može postići njegevanjem života. To znači obratiti doličnu pažnju svijem potrebama: njezi misaonih snaga i usavršavanju disanja, ispravnom načinu ishrane, uvažavanju žvakanja, umjerenosti u svemu, ispravnim kretnjama i ispravnom odmoru. Samo u razumnom gospodarenju s duhovnim i tjelesnim silama valja tražiti ključ za

produženje života. Sa tog stanovišta daje pisac upute o mišljenju, disanju, ishrani, kretnjama, odmoru i o vježbi autosugestije za spolnu higijenu. — Cijeli je sadržaj knjige pisan tako, da čitaoca pobuduje na promišljanje o veoma važnim pitanjima čovjekova života.

SALZBURGER LAND. Zemaljski saobraćajni ured u Salzburgu sastavio je i razasao brošuru pod napisom »Salzburger Land. Sommerfrische, Kurorte, Gaststätten«. U ovoj su brošuri sva mjesta poredana abecednim redom. Uza svako je mjesto navedeno sve ono, što putnika, naročito planinara zanima. Osim toga je tu i pregledna karta cijelog kraja, na kojoj je lijepo izrađena saobraćajna mreža sa svim točkama i mjestima važnim za promet stranaca.

ÖSTERREICH. Pod ovim je napisom prikazana u slici i riječi zapravo Štajerska, a u njoj »Graz — die Gartenstadt«. I tu su sva mjesta sa svim svojim podacima poredana abecednim redom, a glavni je grad Štajerske Gradac prikazan posebno. Sve je kratko, a slike (nih 25) prikazuju mjesta, prirodne osobitosti i kulturne tečevine.

JUGOSLOVENSKI TURISTA. Broj 7 ima ovaj sadržaj: R. T. Tomić: Preko Kapele. (Od Ogulina do Novog Vinodolskog.) — Vladimir Regaly: Ljubljana napreduje. — Posjetite planinski raj Slovenije. (Savinjska i Logarska dolina.) — Slovinic Ant. M.: Dva bisera u derdanu najjužnijih plaža. (Budva i Petrovac na moru.) — Razne vijesti. (Turistička propaganda na našim poštanskim vrednotama.) Slika ima mnogo i dobre su.

PLANINSKI VESTNIK. Štev. 6—7 posvećena je 40 letnici Slov. planinskega društva sa vrlo bogatim sadržajem i vanrednim ilustracijama. Uza svaku radnju ima i slika njezinoga pisca, pa je time cijelo djelo dobilo karakter planinarske krestomacije, koja će u slovenskoj planinarskoj književnosti biti jamačno od velikog značenja i uticaja. S toga će i za naše čitaoce biti vrijedno, da se upoznaju sa sadržajem pojedinih radnja. Mi ćemo taj sadržaj prikazati postepeno i pojedinačno, a ovdje ćemo iznijeti prijegled svih radnja i slika.

Radnje: Josip Pretnar, Naša ruta. — Tominšek Fran, Pogovor z urednikom. — Ivan Hribar, Iz mojih spominov s potovanja po vojnogruzinski cesti — idila z višin Kavkaza. — H. Tuma, Turistika izza mladih let. — Drago Marušič, Ob štiridesetletnici. — Rožman Gregorij, Duhovni pomen našega planinstva. — Ivan Krajač, O naravi alpinizma: 1. Odgojna funkcija alpinizma i inteligencija. 2. Konstruktivnost upliva gore i alpinizma. — Otmar Pirkmajer, Slovenskemu Planinskemu Društvu ob 40 letnici. — Dinko Puc, Ob 40 letnici. — Lindtner Henrik, Planinski Piparji — Janko Mlakar, Iz minulih časov. — Rasto Pustoslemšek, Delo in zasluge Slov. Planinskega Društva. — Rudolf Marn, Tujski promet in planinstvo. — Ciril Žižek, Ob 40 letnici Slov. Planinskega Društva. — Josip Lavtičar, »O planine, rožnate planine ve...« — Ludvik Zorzut, Spominska knjiga (pjesma). — Ferd. Seidl, Prirodoslovci in SPD. — Josip Ciril Oblak, Planinstvo, priroda, filozofski problem. — Jožef Zazula, Vpliv in naloge vseslovenskega planinstva. — Naš Knaflc. — Ljudevit Stiasny, Da bi se povrnili na naše planine nekdani zlati časi! — Fran Ogrin, Planine, planinstvo in tujski promet. — J. Sernes, Jubilejni pozdrav. — Milko Hrašovec, »Na gore, na gore, na strme vrhe...« — Trentar, Na planine! — Brunon Rotter, Turistika na Pohorju. — Pavel Kunaver, Naše planine. — Vladimir Kapus, Lovstvo in turistika. — O. Ilaušig, V kraljevstvu Obirja. — Šašel Jos., Grlovce — severni branik Lubelja. — F. S. Copeland, Nekaj misli ob 40 letnici Slovenskega Planinskega Društva. — Franjo Lipold, Ob štiridesetletnici Slovenskega Planinskega Društva. — Josip Dester, O Boču. — Rajko Ložar, Več alpinizma. — M. M. Debelakova, Severna stena Višnje Gore.

— Uroš Župančić, Plezalni kolobar ob Planici. — Paula Jesih i Joža Lipovec, Severna stena Travnika. — Mirko Kajzelj, Velika Ponca. — Boris Režek, Plezalna alpinistika v Savinjskih Alpah. — Lipovšek Marijan, Po pečinah Julijskih Alp. — Miha Potočnik, Zlatorogove steze. — Jos. Tominšek, Epilog.

Slik e: Osim ilustracija pojedinih članaka i osim slika odličnih pisaca done-sene su kao prilozi ove slike: Begunjiščica in Savinjske Alpe s Pokljuke. — Mišelj Vrh z Velega Polja. — Storžič izpod Košute. — Robanov Kot. — Jutro na Vršiču.

Tko upozna sadržaj, slike i autore njihove, mora da s udivljenjem sagne glavu u znak poštovanja tolikim radnicima na području slovenskoga planinarstva, oko koga se okupiše svi Slovenci bez razlike na zvanje i zanimanje, počešći od prve glave njihove bana Marušića pa do posljednjega rabotnika njihova u krutoj utrobi zemlje slovenske.

BLGARSKI TURIST. Broj 6 ima bogat sadržaj o bugarskim planinama, pećinama, ljetovalištima i planinskim domovima. Svi su članci opremljeni slikama krajeva, mora, domovima i planinarima. Osim planinarskih članaka ima i sastava iz prirodne znanosti, a sve to ukrasuje pjesma Črnomu vrhu od Bojka Bojanova.

BLGARSKI TURISTIČESKI SJUZ održao je 16. i 17. srpnja 26. redovni savezni zbor u Plovdivu. Za tu je svrhu dao otisnuti izvještaj centralne uprave bugarskoga turističkoga saveza »Otčet na centralnoto nastojateljstvo na blgarskija turističeski sjuz. Sofija 1933.«, u komu je prikazan savkoliki rad planinarskih društava u Bugarskoj za vrijeme od 17. VII. 1932. do 16. VII. 1933. Iz toga se izvještaja vidi, da je Savez u godini 1932. imao 58 podružnica sa 5.720 članova. Izleta bilaše u toj godini 804 objavljenih, od toga 788 realizovanih, na kojima učestvovahu 12.930 duša (od toga 2902 žene). Domova planinskih ima 6 sa kapitalom od 3.534.668 leva. Glasilo Saveza »Blgarski turist« tiska se u 3.500 primjeraka. — Ostali sadržaj izvještaja prikazuje rad Saveza i Podružnica, te imovinsko stanje njihovo.

INFORMATOR TURYSTYCZNY polskiego towarzystwa tatrzańskiego na rok 1933. Krakow 1933. — Ovo je priručnik za planinare, koji žele putovati po planinama na području poljskih planinarskih društava. Na omotnoj unutrašnjoj stranici nalazi se karta planinarskoga pojas poljsko-čehoslovčkoga. Navedene su sve adrese središnjice i podružnice planinarkoga društva, tumačeći se što je poljsko-planinarsko društvo, daju se uputstva starim i mladim planinarima: kuda, kako i čime treba da čitaju i kojih mapa treba da se drže. Ima i dvije slike planinarskih domova.

IZ FILMSKOGA SVIJETA. Čuveni roman »Zwei Menschen« njemačkoga pripovjedača Rikarda Vossa priredio je »Universal-film« za prikazivanje jedamput pod napisom »Ljubav i zavjet« a drugiput pod naslovom »Njih dvoje«, (gdje u glavnim ulogama predstavljaju Charlotte Suza i Gustav Fröhlich). To je roman sa tirolskih planina, koje je Voss divno opisao. Na pr. »...dizale su se Kraljevske hridine i gomilala široka gromada Dolomitā u svoj strašnoj divoti: nebotične hridine, na kojima se nije mogao ni snijeg zadržavati, pune ždrijela i prodora, ovdje pepeljaste i crne, tamo smaragdno-zelene i azurno-plave, ili svjetlo-žute, krvavo-rumene ili grimizne, igra najrazličnijih boja, pjanstvo od kamenog prelijevanja, razuzdana fantazija alpskoga boga. A usred užarene ljepote toga planinskoga kraja plavio se mrki kristal golemoga glečera, šireći se bijelo i mekano, pa sijevajući i blistajući snježna polja, iz kojih se izdižu golemi, jedan za drugim, nedosežni dolomitski vršci kao nepobjedive krune te veličanstvene prirode. Šiljci i zubi, ždrijela i prodori,

dolomitski odsjev i blištanje, doklegod je dopirao pogled brdskoga svećenika: prekrasno more, kojemu se u času usplamtjelog stvaranja jedan val podigao prema nebu i ondje se ukoci... A između bijele pjene toga vala na golemom oceanu od samih hridina provlačile su se gudure i klanci, obrubljeni visokim borovim šumama.«

Ma da je Voss pjesničkim zanosom i adekvatnim oblicima govora opisao svu veličajnost tirolskih dolomita, još ne može taj opis pobuditi ono udjeljenje, koje se stvara u dušama, kada su one pred filmom, koji svojom plastičnošću dočarava život, što na planinama buji, cvate i usrećuje. Šteta je samo, što film nije pazio na osnovnu misao, koja se cijelim Vossovim romanom provlači. Dobro je dr. Andrić u predgovoru prijevoda Vossova romana na hrvatski jezik pripomenuo, da »filmski redatelji i operateri redovno odabiru i istrazivaju iz beletrističkih djela samo one odlomke, koji pristaju njihovim umjetničkim raspoloženjima i potrebama. Na taj je način i ovaj film ispoa kao sentimentalna limunada, dok glavna autorova misao nije ni natuknuta«.

Mogao bi tko reći, da se autorova osnovna ideja nas planinara ne tiče ništa, jer da je za nas glavno gledati divotu planina. No to ne стоји. Planinar od planina traži mnogo i u njima mnogo nalazi. On polazi na planine samo zato, jer ondje traži život, različan i drugčiji od svakidašnjega života. Takav život treba da bude oduhovljen velikim i snažnim sadržajem, koji se izgrađuje velikim i snažnim idejama. Tko na planinama toga ne traži, nije planinar. Stoga svako umjetničko djelo, koje hoće da prikaže planine i život, treba da se obazire na ideje, koje taj život svojom veličinom i snagom ispunjavaju. Takovo djelo privlači i osvaja nesamo pravoga i istinskoga planinara nego i svakog onog, koji s planinama nema ništa zajedničkoga.

Koga veseli lijep film sa pravim sadržajem, neka uzme u ruke prijevod Vossova djela »Dvoje ljudi«, što ga je za hrvatske čitaocu priredio dr. Andrić u Zabavnoj biblioteci, knjiga 508. Tu je i 16 ilustracija, uzetih iz filma »Njih dvoje«, koje je redakciji ustupio zagrebački »Star-Film«.

Naročitu pažnju svraćamo poplavi u Alpama, koju je Voss zorno prikazao, a film još jače dočarao.

»U Tirolu opasnost od vode, a u Eisacku premalo vode!

To se mora doživjeti makar usred sretnog proljetnog vremena! Odjedaređ može navaliti voda: preko noći, za jedan sat, za trenutak. Iza provale oblaka ili iza duže jake kiše. Oblak se ne mora baš iznad nas provaliti, nego negdje daleko od naše doline. Ili kad u prvim danima proljeća udari jugovina, pa se meke gomile snijega s Alpa stanu brzo topiti.

Sa svih strana ruše se bujice sa vrhunaca i klisure, iz ždrijelâ i prodroina. Skupljaju se i jure. Kao kakva gorska rijeka iskorenjuju šume, odnose čitave slojeve zemlje, kidaju stijene. Golema smeda masa mûlja kotrlja se, razarajući sve, u nizinu: sve dublje i dublje, bliže i bliže. A dok se potop već razlio po selima viših dolina, misle stanovnici nižih sela: »Ima još vremena; do nas još nije stiglo.«

Ali je već stiglo, često, dok bi dlanom o dlan udario! Ono, što je čas prije bilo još veseli potočić, postalo je sada divlja i bijesna bujica. Nadimlje se i raste, udara i buči, bjesni i mahnita nabujavši do nemani, koja traži pljen. Viroviti valovi raskidaju obalu, razbijaju nasipe, previru i razlijevaju se najadnu, bespomoćnu zemlju. Zvona ječe i opominju.

»Poplava! Čuvajte se!«

R A Z N E V I J E S T I

† WINCENTY BIRKENMAJER. Na sam Uskrs zaglavio je na Ganeku (2465 m) u Tatrama jedan od najboljih planinara našeg bratskog P. T. T. (Polskie Towarzystwo Tatrzańskie), dr. Wincenty Birkenmajer, profesor gimnazije u Poznanju. Kratke školske praznike upotrebio je da pode iz dalekog Poznanja u njemu omiljene Tatre. Poduzeo je on zajedno sa svojim priateljem Gronjom prvi zimski uspon na Ganek po zaledenoj istočnoj stijeni. Vremenske neprilike uzrokovale su tragican završetak ovog napornog trodnevnog penjanja. Potpuno iscrpljeni zimom i naporom budu prisiljeni na noćenje na vrhu Ganeka. Da li je ondje uslijedila smrt prof. Birkenmajera ili tek 150 m niže na t. zv. terasi Ganekovoj, teško je saznati od njegovog iznemoglog druga prof. Gronja, kojega je našao nedaleko Podpradskog jezera poznati skijaš Bujak. Pomoćna ekspedicija morala se vratiti radi nevjerojatnih vremenskih neprilika. P. T. T. gubi u pokojniku odličnog svog člana, koji je sudjelovao u uspјelim prvim pothvatima po visokim Alpama. Ove godine spremao se prof. Birkenmajer u Jugoslaviju, da upozna naše planine. Sa velikim veseljem pripravlja se za ovaj put sa vrućom željom, da dođe u dodir sa našim planinama. No tragicna sudsina učinila je kraj njegovom mladome životu. Umr'o je u 33. godini. Slava mu!

Vojtěch Prášek.

† MILAN PL. WEISS DE POLNA, veleposjednik i građanin grada Zagreba umro dne 16. VII. iza duge bolesti u 89. godini života. Tijelo blagoga pokojnika sahranjeno je dne 18. u 10 sati prije podne u obiteljskoj arkadi na Mirogoju. Naše je društvo na odar položilo vijenac sa svježim ružama i žalobnom vrpcem. Društvo su pri sahrani zastupali predsjednik dr. Cividini i član upravnoga odbora Drago Mihajlović.

Pokojnik bilašće suosnivač HPD, koje je počelo djelovati g. 1875., pa je prema tomu bio redovnim članom punih 59 godina. Zbog toga je na svojoj sjednici dne 16. X. 1931. upravni odbor na prijedlog svoga predsjednika J. Pasarića jednoglasno zaključio, da svoga najstarijega tada živućega člana izabere za čašu s n i m č l a n o m HPD. Osim toga je pokojnik pripadao odličnom kolu naših društvenih dobrotvora, jer je u više mahova podupirao kulturne pothvate našega društva. To je bilo g. 1889., kada se gradila željezna piramida na Sljemenu, te g. 1929. prigodom proslave 40 godišnjice rečene piramide.

DOVRŠENJE PLANINARSKOGA puta po VELEBITU. Direkcija šuma na Sušaku primila je od Kr. banske uprave u Zagrebu iznos od Din. 30.000 za dovršenje planinarskoga puta po Velebitu. Kr. banska uprava u Zagrebu (Poljoprivredno odjeljenje III.) pod brojem 58.381/III. saopćuje prijepis dopisa Direkcije šuma u Sušaku, kojim se izvješćuje slijedeće:

»Radovi su završeni pa je sada moguće, da se pješice ili na konju prolazi po čitavoj dužini prednjeg i sjevernog dijela Velebita od Oštarija (sa ceste Karlobag—Gospic) do Oltara povrh Sv. Jurja (cesta Sv. Juraj—Krasno—Otočac), a sa izgrađenog puta dobivaju se prekrasni pogledi na more i otoke uz lagane uspone s puta na sve znatnije vrhove toga dijela Velebita. Potporom banske uprave izrađen je i dovršen dne 26. VI. 1933. najteži dio toga puta između Gromovače i Cepuraša, pa je tako sada u 15 minuta prolazan naročito divlje romantičan predjel Rožanskih kukova, za koju su partiju do sada turisti i planinari trebali 5—7 sati. Osim poduznog (longitudinalnog) velebitskog puta, koji je od Oštarija do Oltara (Karlobag—Sv. Juraj) dug oko 60 kilometara, odvajaju poprečne velebitske šumsko-turističke staze: 1. od sedla Ogradenice preko Dokozine Pla-

ni na Šatorinu vrh (1624 m) i od Dokozine Plani u Štirovaču (veza na šumsku cestu kod Jovanović Padeža, 2. od sedla Zala Kosa (ugarnica Jasenvača) prema trasi šumske ceste Štirovača—Položine do podnožja Laktin vrha kod Kugine kuće.

Pomoću postojećeg sistema transvelebitskih cesta te šumsko izvoznih cesta u podužnom smjeru Velebita, a napokon naročito nastojanjem ove direkcije oko izgradnje šumsko-turističkih staza, koje je okončano spomenutom potporom kr. banske uprave, omogućeno je udobno prelazanje naročitih velebitskih turističkih predjela: Zavižan, Rožanski kukovi, nacionalni park Štirovača i Dabri.

Uzme li se u obzir, da je Velebit kao vanredan vidikovac i kao vanredno turistički interesantna veleplanina neposredno u zaleđu ili bolje reći na neposrednom turističkom području najfrekventiranijeg našeg ljetovališta na gornjem Jadranu—Rabu, to se može ustvrditi, da je izgradnjom longitudinalne velebitske staze udaren temelj turističkom iskorisćivanju Velebita od Karlobaga na sjever. Izgrađene staze dat će mogućnosti, da naši turistički krugovi i staratelji detaljno prouče sve dane mogućnosti (ljetno planinarenje po vanrednom kraškom terenu, proljetni lov na tetrijebe, jesenski daleki vidici sve do visinskih zubaca Apenina, zimsko skijanje, nasuprot i na dogled Raba na visinama od 1600 m često do polovice maja, postojanje prostranih alpinskih pašnjaka iznad visinske prirodne granice vegetacije i mogućnosti vođenja uredenog modernog alpinskog gospodarstva itd.), da se Velebit kao novi naš uredeni turistički objekat iskoristi u svrhe naše najmladje nacionalne privredne grane — turizma.«

Pripominjemo, da je posao oko pomenutoga puta započet još god. 1930., pa kako je taj posao bio vezan uz velike novčane izdatke, to se ne bi još dugo mogao završiti, da nije Banska uprava priskočila u pomoć svojom novčanom potporom. To smo dužni pripomenuti, da se vidi razumijevanje sa strane III. odsjeka Poljoprivrednoga odjeljenja.

PERIVOJ DUNDO U RABU. Dne 3. srpnja otvorena je na svečan način šuma Dundo na otoku Rabu, da bude narodnim šumskim perivojem. Zasluge za uređenje perivoja ima Podružnica HPD »Kamenjac« i Lovačko društvo u Rabu. S otvorenjem perivoja čvrsto je povezano ime našega vanrednoga radnika g. Ing. Ante Premužića, koji je taj perivoj uredio tako, da se onđe može odmратi i nasladivati svatko, koga priroda k sebi privlači. Mi ćemo drugom prilikom opisati to divno djelo Ing. Premužića.

SADRŽAJ: Dr. Trgovčević Luka: Jadovno u Velebitu (str. 217.) — Dr. Josip Poljak: Nekoje pećine zagrebačke i samoborske gore (str. 222.) — Tihoraj Jelušić: Naši mladi u Alpama: 6. Ankogel (str. 228.) — Afotizmi (str. 230.) — Društvene vijesti: I. Rad Središnjice HPD (str. 231.) II. Rad Podružnica HPD (str. 232.) — Listak: Ante Šimčik: Olimp i Kisav (str. 237.) — Ivan Gojtan: Visočici (str. 239.) — Blašković Vladimir: Podravsko-planinarski potpouri (str. 239.) — Knjige, časopisi i filmovi (str. 243.) — Razne vijesti (str. 247.).

»Hrvatski Planinar« izlazi 12 puta na godinu: pretplata stoji godišnje Din 50.—; za dake i naučnike Din 40.—; za inozemstvo Din 70.—. Pretplatu, reklamacije i rukopise prima HPD središnjica u Zagrebu, Samostanska ulica 2a. — Odgovorni urednik: Dr. Ante Cividini. — Izdavač: »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tisak »Tipografije« d. d., Zagreb. Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Selska c. 47.